

GWENFREWI
(Nathalie de VOLZ-KERHOËNT)

ER BLEU
KELTIEK

ER BLEU KELTIEK

Sorbienneu ha Guerzenneu

get

GWENFREWI

Brazéz Gorsedd Breiz-Arvorig

GWENFREWI
(Nathalie de VOLZ-KERHOËNT)

**ER BLEU
KELTIEK**

Sorbienneu ha Guerzenneu

Kent-skrid get en Eutru Chanoén J. BULÉON
Eur Gir arok gant TALDIR

KERAEZ
ag er MOLADURIEU "ARMORICA"
N° 1er
—
1930

D'er Vretoned
é Kenigan
er sorbiennou-men!
Saùet é genein el livr-men
eit dihun muioh mui én ou halon
er Garanté
doh hur Bro Breiz.

/\ GWENFREWI

Gorbedd Piek.

*Degemeridigez ar Varrez Gwenfrem
(Nathalie de Volz)*

DEVIZ

aveit touiein fealded de Vreiz saùet get en Damezél
Nathalie de VOLZ de KERHOENT en dé ma oé dége-
méret Barzéz é Riec, 13 a viz Est 1927.

*Dirak Inéañneu en Drouized Meur ag en Hen-amzér
él hun amzér ni, tolpet amen eit er Gouil-men, dirak
Inéañneu me Hendadeu, drest ol er Rè en des chuillet
ou goed aveit dihuen Breiz ha dirak hui holl, Kelted a
Vreiz-Veur e huélan én dro d'ein, Brogarourien dispar
ével Mibien quirion er Gaeled dishual hag er Vretoned
didréhet, touiein e hran dihuen Breiz; touiein e hran
dihuen-hé Iéz enorus meurbet hag hé Frankiz.*

*Kenig e hran d'en Drouiz Meur Cynan, deit a Vro-
Keumri de vleinein el Lid-men, menoheu keltiek me
spered hag er garanté e vleù ém halon doh Breiz mem
Bro garet.*

AVANT-PROPOS

par M. le Chanoine Jérôme BULÉON

Nous avons des compatriotes — et ils sont très nombreux — qui, sachant le breton, leur langue maternelle, dédaignent de le parler et négligent de l'étudier : c'est un malheur pour le pays et une déchéance pour les renégats.

Nous avons des compatriotes aussi — ils sont peu nombreux, mais il y en a — qui, n'ayant pas eu l'avantage d'avoir été bercés au son des mélodies bretonnes sur les genoux de leur mère, et sachant que c'est là pourtant la langue de leurs ancêtres, se dédommagent de ne l'avoir pas apprise au foyer familial en l'étudiant avec amour, et, à force de peiner, en arrivent à pouvoir l'écrire avec un art consommé. Nous en connaissons dans tous les dialectes de Bretagne : nous les admirons, nous les félicitons et nous les remercions.

De ce nombre, et parmi les mieux doués, est Mlle Nathalie de Volz, qui nous offre aujourd'hui, dans un joli volume, un bouquet de « fleurs celtiques » : Er bleù keltiek.

Troidigeh
é Ran iéh Guénéd

KENT-SKRID

Kanbroiz hun es — ha stank int — hag e houi er brehoneg. Ou iéh getan é, ha neoah ne brizant ket hé honz; ne geméran ket albèhen d'hé studial : ur gouleur é eüt er vro hag ur véh eit en dud renavi-sé.

Kanbroiz hun es eüé — nen dint ket stank, neoah bout e zo anchè — ha n'ou des chet bet en érvad de cout luchennet ar zeuhlän ur vam hag e gañné dehè soñnenneu er vro. Met gout e hra, er rumad-men, é ma er brehoneg é iéh ou gourdañeu hag um lakat e hrant, ag ou fen ou unan, de ziskein get karanté er péh n'ou des chet gellet diskein é ti ou zud. Donet e hrant de ben, dré labourat éleih, ag er skriu biskoah brañoh. Anaout e hramb anchè é kement rann-vro e zo é Breih : bamet omb dehè, leuiné e hrant d'emb ha trugèré e laramb dehè.

En ou mesk, hag en ul léh a inour éma en Damezel Natali de Volz hag e genig d'emb hinü, ur brañik a livr, un dornad « boketeu keltiek ».

Arlerh pedaden en Eutra Buléon, plijet en des get en Eutra Herrieu
trocin é Guépedeg en Avant-propos.
Trugèré d'en Drouiz Labourér!

GWENTREWL

EUR GIR AROK

Gant TALDIR

Ar Vrogarerien hag ar Varzed a oa en em vodet er ger a Garnak diouz an 11 d'ar 16 a viz Gwengolo 1906. Eno, e pad c'houec'h devez, e renaz etrezo an emgleo hag ar garantez. War lerc'h ar Goueliou, war lerc'h al Labouriou, pephini a zistroe d'e dammik korn, leun e galon a ioul krenv da ober gant Breiz eur Vro dispar, gant he iez er penn, hag he spe- red broadel o c'houarn mennadou he holl bugale. Pebez am- zer a feiz hag a flizians! Ha! Mar n'eo ket deut da wir holl hunvreou an « dihunerien » a neuze, n'eo ket a dra zur abalamour m'o doa neuveud a oanag... O c'halon, siwaz, a oa brasoc'h evid o galloud, an Enebour a oa krenv, pinvidik, ha hint a oa bihan, dister, hep peadra. Na vern; brezellet o deus evid o bro heb fallijenni, ha hirio an de c'hoaz, en des- pet d'ar bloaveziou, e weler anezo o tiskuez an hent d'ar iaouankiz hag o rei ar skuer euz eur vuez eñn, lec'h eo bet lakeet Breiz ebarz ar renk uhella.

Mar tigas an da zonz diouz Kendalc'h Karnak, kentoc'h evid diouz eun all bennag, arok pe goude, eo dre ma oa eno en em roaz da anaout d'ar Varzed an Demezel Nathalie De Volz-Kerhoent. En Hostaleri Prado, ni a welaz diou blac'h iaouank, gwisket gant dillad kaer giz Breiz-Izel...

— « Piou int-hi? » a oa goulennet.

— « Diou c'hoar int, a respontaz perc'hen an ti, o chom en Kiberon gant ho mamm, intanvez eun ofiser-uhel. Breione-

zed int penn-kil-ha-troad, dougen a reont ar gwiskamant broadus, ha gouzout a reont komz brezonek.

Pebez plijadur d'ar Varzed iaouank a neuze kaout war o hent diou demezel euz ar renk uhel, troet da enori ar iez hag ar gwiskamant!

Ha sethu raktal ar Botred iaouank a oa kemend anezo oc'h heuilla Kendalc'hou Kevredigez Vroadel Breiz, Léon Ar Berr, Loeiz Herrieu, Jos Albaret, Iann-Fransez Jacob, Jos Parker, Andreo Mellac, Pol Diverrès, Loeiz ar Mem, Iann Choleau, Fransez Cauret, Jules Haag, O. Guyon, o tond da ginniga o saludou leun a zougans d'an diou Vreizadeg euz a oa ive danvez Barzeded da zond. Anaoudegez u oa iuan gret etre tud euz an hevelep oad pe dost, ha sethu ni holl, pa oa echu ar C'Hendalc'h, pedet gant an Demezel Nathalie hag an Demezel Marc'harit da vond da ober eur valeden beteg Kiberon, da weled ho maner Kermorbraz. Eno e oamp bet digemeret mad gant an Ilron De Volt-Kerhoent, eur Vreizadeg rik hi he hunan, eur Vreizadeg a ouenn glan leoniad, diskennadeg diouz eur chef koz, an euz roet da Vreiz ha da Vro C'Hall eun niver braz a dud brudet er brezel hag en iliz.

Ar pella hini a zo bet miret e hano, eo Jakez a Gerhoent-Troheou. Ar Marc'hek-ma, er bloavez 1381, a genambrougaz an Duk a Vreiz Iann IV pa oe digemeret gant digorion braz epid an eil gwech en Naoned.

Meneg a zo ive en Hanes Breiz diwar benn Iann a Gerhoent, a oe karget er bloavez 1449, war eun dro gant Alan a Gerazret, d'evesaat ar prinz Richard, mab Iann IV, a oa dindan gward Beltram a Zinan, pennvrezel meur Breiz en Lez Charlez VI, roue Bro-C'Hall. Ar Iann a Gerhoent-ze a oe karget ouspenn a-unan gant Kerazret da sevel listri a vrezel da viret diouz Olier de Blois da dec'hout da Vro-Saoz.

Eur brank all euz ar Gerhoented a oa brank Kergourna-dec'h ha Koatanfao. Meneg a zo diwar benn René a Gerhoent, en 1660, Chaloni Iliz-Veur Kastell Pol, kannad ar Chabistr en Stadou Breiz dalc'het en Vitre. Iwe diwar benn Ro-

land, en 1699, Chaloni Kastell-Pol, hanvet Eskob Avranches, en Normandi; ha diwar benn Toussaint, Marc'hek Mall.

Pa oa staget Breiz ouz Franz, ar Gerhoented a oe feal d'an Unvaniezh ha d'ar Roue, en doa kemeret lec'h an Duk.

Er bloavez 1710, Fransez-Toussaint Kerhoent a oe Letanant-Jeneral armeiou Franz, ha Marc'hek a enor an Ilron Dukez a Verri.

En 1723, Iann-Sebastian, breur egile, a oe Brigader-Jeneral an arme. Gloazet peder gwech er brezelioù Loeiz XIV, ha teir gwech en emgann Malplaquet, hen a gouezaz prizoner etre daouarn an Allmaned. Pa oe dieubet, e oe hanvet Gouarnour kesteñ Montroulez, Kastell-Pol, Rosko, hag Enez Vaz.

En 1789, Hervé-Salaün a oa Chaloni Iliz-Veur Gwened.

En 1795, Sebastian, tapet da brizoner gant armead an Emigreed en emlaz Kiberon, a oe fuzuliet en Park ar Verzerien. Diskaret hep koll e vuez, hen a dec'has da vet Jord Cadoudal, hag a vrezellaz gantan beteg an divez.

Eur seurt Gouenn-dud a vrezel n'alle ket tremenn hep en em c'hola a glod e kerz Lazadeg vraz 1914. En 1917, Xavier-Sebastian, eur potr iaouank a 19 vloaz, a iez d'an arme hag a oa lazet o tifenn Verdun. Henez a oe an diveza euz an hano. (Lennet an danevel n° 19 : er mizieu du, p. 69.)

Tad an Demezel Nathalie a oa ive eun den a vrezel kalonek, hag ober a reaz toliou kaër e kerz Brezel 1870, evel a zo kontet en danevellou 17 ha 18, p. 61.

Pa oa marvet ho mamm vad, an diou c'hoar a chomaz asamblez da vev a ho maner, kenver gant ar mor. Beb bloaz e vijent gwelet o tond o diou da Gendalc'hou ar Vrogarerien. Eur skuer kaër a oa evid an holl verc'hed gwelet anezo bepred o tougen o dillad giz ar vro, hag o komz brezoneg ouz an dud. Mez siwaz, eun disparti kaled a oa gour-

Chemennet gant Doue etre an diou c'hoar, Marc'harit keiz a varvez goude kalz a boaniou d'ar 23 a viz C'houevrer 1923.

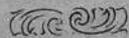
Chomet he-hunan-penn war an douar, an Demezel Nathalie a droaz da rei he holl c'harantez da Vreiz, d'he iez, ha d'he lennegezh.

Rei a reaz bepred skoazel d'ar c'hazetennou ha d'an oberou graet en sell euz ar Vro. Ouz ar Skolioù e prederiaz meurbed, evid dougen anezo, dre brizioù, dre c'hoprou, da rei kelennadurez d'ar Vugale war o iez hag o istor. Hi he-hunan a oar mad eo gwella gouzout diou ha teir iez evid unan, rag beza he deus goneet ez iaouank he brevet supérieur, ha bet eo mestrez-skol-kristen. Rag evid Nathalie De Volz, evel evid he mammigou-kun, Feiz ha Breiz a gers a gevred atao, kenver ouz kenver.

Evid enori ar Plac'h kalonek meurbed-ze, Skol Veur Barzed Breiz a zigemeraz anezi da Varvez en Gorsedd Riek, en Kerne-Izel, an 13 a viz Eost 1927. Hini a-bed na zo bet biskoaz dellidusoc'h evid ar Vretonnez-ma da gemeret he renk er C'Helc'h Keltiek, e touez Marc'heien ar Brezonek. Eur wir Varvez eo, evel a welo al Lennerien euz ar Sorc'hennou ma, savet gant gwiziegezh, steuet c'houek ha kempenn, d'adus an danvez anezo, hag ouspenn, skrivet en eur iez digitar, reizet, heb beza feukus na réchus, eur iez evel a fell skriva, naturel, beo, aez da intent, en eur gir, gwir vrezonek.

Ra ielo al levr-ma dre diegezoù ha dre skolioù Bro Wened da sila enné eun elfennik euz ar garante-vro a lusk en katon hon C'Henvroadez enorus! Ra vezo graet d'ezan digemer-mad en pevar c'horn Arvor hag Argoat, evid kalonekaat skrivanierien iez Gwened, ha diskuez d'ezo e ma prizet ha meulet o labour gant o breudeur a Dreger, a Leon, hag a Gerne.

Chanz vad da vugel ho spered, o Gwenfrewi!

ER BLEU KELTIK

Sorbiennou ha Guerzenneu

HUN HENDADEU

Tud dispar e oé hun Hendadeu.
Get en Doar groeit ou doé ur marhad :
Trokein korveu doh inéaneu.
Diverùel on ha Breizad!

Tud kadarn e oé hun Hendadeu.
Pe oé disklériet er Brezel
Korol e oé geté ha kañneneu
Kañnal e hran kent merùel!

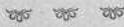
Tud dishual e oé hun Hendadeu
Ou Mam bro e oé en Doar bras
Ou hriùléhieu en Inizeneu.
D'emb ni bremen en Ébr glas!

Hun Tadeu e vouré mélein en Hiaul,
Arouéz a Veurded... Er Merhed kaer,
Inour, lorc'h ha Nerh ou Gouen pep taul.
Meurded ha kaerdér d'emb zou kér.

Dreist kred e oé Haelled hun Taden,
Hum lahent kentoh eit bout sklaved
E zilézent ou Bro, ou Maden
Dishual e vé hur Spered!

Er Spered keltiek ne hel ket meruel
Mar dé en Doar rè stréh é harzeu
Téh e hra trema Bedeu diveruel
É kas gethon hur Chonjeu.

En despet d'ur fal zigasoni
Rénein e hrei ar Geltia abéh
Kuhet é plégeu karget a Spi
Baniél er Vroadeleh.

BEG-ER-VIL

é Kiberén

E ma er Mor d'en dias. Ar en Aud dizolo e huéler rah er herreg e zihuen er ribl doh arfleù en houleneu ha pél duhont ér Mor bras é huéler ou fen du é tibouk ag en deur. Stagét é hoah doh en doar er rè dostan, meit krignet int doh en dias get er Mor : haval int doh Eistr digor ou hregad geté. Kement a hroheu e vé groeit dré er herreg-zé. Er réral, bet distaget get un taul goal-amzér benak, e huéler keij-meij, harpet unan ar

en aral, pé flastret édan pouiz divuzul ur pikol mén aral kóchet un dé arnehé, più houi pegours?

Mil ha mil vé merhat ha mileu geté hoah hag ahoudé nen des ket gouniet er Mor arnehé. Atañ e chom ardran sentus doh konzeu er Hroéour.

E ma a dachad é ma izelloh en déuen hag ino ur hovér en des krouizet hé hent trema er Mor é mesk en tréh guen ha menut. Haval é doh un hantér kerlen guen sterdet étré diù vangoér rehiér ihuél.

Doh devallen en déuen é ma glas en treu, meit en Tréh e seblant biünnnet get ur seien blas rak en Askolmor en des keméret liù er Mor bras e gousk duzé édan térennehan en hial. Péh ur siouldér! Péh un diléz ag en ol treu biù! Ne hellét ket distag hou selleu bamet doh en daulen gouü-sé. Haval é genoh guélet en Doar digampen ag en déieu ketan ag er bed a pe oé Doué é tonet ag er hroéuin.

Hum sterdein e hra er galon ha ne hellér ket parrat er Spered de ridek ha de chonjal diar tonkadur spontus Mabden ar en doar : hiniù er Vuhé, arhoah er Mariù, hag en Ankoéh.

Nen des bremen meit Inéanneu en aud-men, ou man kaer doh er goarn; semeilleu ne hellant bout guélet meit get Breihiz hemb kin.

Ha neoah pegement a dud en des tréménét ar en déuen men! Amen é tibouk ur vanden merhed ha bugalé é rudellat ar en tréh argaset d'un énébour kri. Mont e hrant de guhet ér groheu de hortoz er bageu e zeli rein repu dehé. Duhont ar ur roh ihuél, e sau difon ur gedour hag e daul ur sél néhanset ar en dremvel éndro dehou; harpet ar é skoed ledan, ur horn-boud én é zorn.

Ha chetu er Venéh guen é toarein; chetu Morérian

lonket d'er Mor treisus-men épad er hant vléaden ha chomet hemb bé erbet, rudellet, kaset ha dégaset de houlennou er Mor bras. N'hellér ket nivérein en dud ou des tréménat ar en Aud men, tud brudet meurbet, mar a unan anché ahoudé er saléad pé-l-sé ma laké Mab-dén ijin é Spered ha nerh é zivréh de seul ar é saù er pikol mén-men hag e hoarn d'er Bed, guel eit ul livr, ur merch ag ou Brud. Iénat e hra er Galon é huélet ker splann taulen er huirioné kri-men : Mab dén e zou skrapet d'er Marù hag en Doar ne ven ket goarn koun ag é dremen ér bed-men. Edan bér é ma ankoéheit é hanù hag aveit el lod muian ag en dud kement tra e zégas chonj ag en amzériu pé e zeli bout dismantret, distréhet.

En Araokad, e larér, nen dé ket eit kerhet get gizieu en Amzériu tréménat.

Ne huélan ket neoah péh gouni e zo é kohonnein kement tra koh ha betag er houn anché.

Brasoni en dud ag en amzér men ha nitra kin. En dud ag en Hen-amzér eit gobér el labourieu dispar-sé e zo bet red déhé kaout kement a ijin, kement a Spered luem aveit plégein Nerh en Agnén d'ou hunvré a zivar-velez él er ré en des lakeit en Tan-rid de chervij Mad dén.

Déli é d'emba dégemér mat en Araokad, rak ul loden é ag er sklérdér e daul spered mab-dén ar er Bed, meit ne lauskamb ket er goleu neüé-men de laheïn rah er goleu aral, rak Breiz e gollehé ré ag hé menoheu ihuél.

DERC'HENT A HOUIL

Dré volz en Néan tremen e hra él ul luheden ur stiren... É men e ha en Inéan-zé, hé unan gaer?... Dis-trocin e hra ar en Doar, merhat.

Dichenet é en Noz ar Breiz-Izél ha pep trouz e varù ér siouldér ag er Mézen. Sehel e hra a nebedigen el Loér ha turel e hra ur sklérdér disliù ar lanneg hir er Ménéec. Karget a frond huék er Mor, un ezen kloar hum stréù ar en Doar tuennait a hec en dé d'en Hiaulhan. Elharz unan ag er vain-hir vrasan hum zall én hé saù ur Voéz ieanak gusket get dillad lirin ha liuet neüé-flam é giz en Dud ag en Hen-amzér.

Malkonius é hé drem: prederein e hra.

Neoah, un daol-vén drest pep tra e den arnehi selleu hé deulegad.

« Noz e hra, er Vreiziz e gousk én dro d'eïn, meit sionah! Kousk e hra eüé ou spered a rumad de rumad.

Pél zo hur saléad brudet e zo bet lézet d'er Bed dre en daulen ag er Vain inouabl-men. Pîù e hel laret hiru en dé peker kaer meurbet, peker spontus e oé un emgann get er Gelted! Péh ur haer-dispar a arvest e oé er Bagadeu-sé pe drémenet dré er vro én trouz ha safar ag er redadez ar varh, intañnet ou haloneu get en ivoul herrusan ag un argaden! Ha peker burhodus ha dispar e oé er Gouilien arlerh en Tréh!

Rah e zou ankoéheit bremen, ne chom mui ar en doar-men nameit-oh Mein nevet e zelian tostet.

N'hou karant ket en dud ag er prantad-men rak é ma bet stréuet d'en Estrén ur vuhé neùe ar er Broïeu keltiek. Meit me, guélet em es er péh e hoes karg de hoarn d'er Bed, ha m'hou kar.

Hui é hoes kleüet a dost pe a bél trouz er Hirri-emgann; el loñned é vusellat, é skrimpall; en trompilleu é son skiltrus; er garmeu-emgann é seüel spontus a bep tu ha kehet ma splanné en Héol ar er hrogad, mar a unan ahanoh e hellé arvestein el leur-emgann skubet get un tu pe un tu aral ag er Vrezélourion.

Hag arlerh, guélet e hoes eüé Liden kanvus.

En déieu-zé, fondet é hemb truhé en Ieuankiz, en Nerh, er Haerdér. En Hani e gousk azé e oé er haeran rah a pe drémené ar é Gar-emgann. É vantel taulet ardran e zizolé é vent ihuél, skuir dispar a Nerh hag a Vraüté. Get é Gléan liv, dournél olifant dehi doh é gosté, er Speg én é zorn : piü e oé haval doh ton?

Kent er hrogad, ne zoujé ket disfein en enebour kadmnan ha doh er guélet hum gann get kement a herdér, é dud e oé geté er menoh e oé diskenet én ou mesk un Doué benak ag er Brezél hag en helié lan a hred hag a hér. Ne blegé dirak riskl erbet, perpet éh léh diésan ag er foetereh e oé kavet, ha fardein e hré hoah ar en enebour pe oé skoeit d'en taul en des ean diskaret.

O doéré, ne greden ket kleüet!... Glahar hemb som, me laké de zistroein men drem doh en Hiaul, kubein me fen é plégeu ur gouél tiü ha tioél. Me harmé kleumus é chuillein dareu huerü.

Menoh erbet kin ne souré ém spered nameit ridek trema el leur-emgann ha saillal ar en enebour d'em zro

aveit er vanjein én ur hrogad devéhan ha téhein da virüikin sklerdér en Hiaul, kant guéh krioh aveidon eit en enebour arfleüet.

Tregont kantvlead zo ahoudé en dé kasaus-hont aveidon ha m'er guél dalhmat, m'er guél splann asten-net ar er pratel-emgann é mesk er Ré varü n'hellent ket bout nivéret. Ar é zrem disliüet, en herdér, en faerijen, er hadarned e oé guélet é spurmantein ha ken kaer é ma oé, é dud e horté perpet un herrad kent en dakor d'en Doar.

Ne dalvent ket mui men dareu aveit kas éndro er vuhé dehon siouah! eit er gloéh-noz e zichené arnamb, nag en trénoz, bok loskus en Hiaul eit me bokeu intañnet ne oent ket mui dégeméret get é zivés sklaset!

Deühhinet dirak oh, Brezélour dispar, hirvoudein e hré me halon; me gonzé d'oh goustadik, me glaské aveit ou rein d'oh en hanüeu tinéran ha me spered fariet get er glahar e gredé hou kuélet é tihunein... siouah! Nitra, nitra nameit en Anken e hellé eilgirein d'ein.

O Noz a zispi! Noz ne vou ankoéheit birüikin!

Arhoah, Kelted gredus e zei de lidein ur Gouil én inour d'er Vro meit m'em es touiet en Noz-zé nen devou gouil erbet én hornad-vro-men hemb ne vou hou koun er hetan rah dégaset d'hur chonj. D'oh kenig e hran er hetan kañnen a garanté, Inéan e vüü! rak biüein e hret é guirioné : Er Gelted e zou diverüel!

Dalhmat el Loér e sklerié drem disliü er Voéz ieuank. Un herrad hé deulegad e daul ur sklerdér haval doh ul luheden : en dareu e oé lan hé deulegad en doé ligernet édan un déren Loér.

Tostat e hra difon doh en Daol-vén hag hé halon e hirvoud er honzeu men : « Me houi erhoalh n'ér guélein ket, siouah!... Ne huélein ket mui e zeulegad ken

taer ha ker kunv ar un dro ma skrapent ur galon get ur sêl hemb kin; méit azé, ahoel arlerh en devout distaget er soñnen flour a garanté e gan me halon ahoudé hun disparti me gavou é Vén ha me vokou dehon.

Meit petra em es guélet?... Ar me ménoh e cé ur sklerdér goann e drémené hag en des guenneit er Vein. Sel mui ma tostan sel mui e ha ar greskat : ha n'em es ket kleûet eûé un trouz skan é l trôuz en armaj e vehé stoket?

O guir erhat é!... Chetu ean én é saù é kreiz er splandér, chetu ean é tostat doh ein é zivrêh astennet devat on. O Eurusted diskred! O Leûiné hemb par!... Alas! sterdet me én hou tivréh, me muian-karet ne huélan tam... semplein e hram! Hag é seûel hé divréh, sterdein e hra hé dehorn én dro d'é houg é lézel hé fen vannein de zégemér er bok gorteit ahoudé ker pé l amzér.

Nezé, ar é hoar, er Brezélour e zistro trema en daol-vén é tigas gethon er Voéz ieuank douget ar é zivrêh.

Goustadik, ean hé laka én é Vé, é armaj doh hé zreid hag é hirvoudein melkonius steuziat e hra. Kuhet é tioélded en Noz adkemér e hra léh è zicmêh dévéhan.

ER VENETIZ

Mor divent hum asten diragon, kemennein e hram d'is te vezulein get me haranté: ha helles té hé blozein?... Brasoh é eit ous té.

Tennet ardran, teñenen, péleit hous auden; goleit, deir er mor en ol doareniér ag er Bed, ha te vusted divzad ne hellou ket hoah hé zalhein rak brasoh é hoah eit en Doar hag er Mor a gevret. Dubont ér pèldér, guélet e hram un derén a skeldér e laka de zizolein Inizen en Inéamén; nezé, merhat, bras erhoalh e vou er Vro burhudus-zé aveit hé zégemér.

Ah! kalon reuzedik e darh hag é dor édan taul en disparti, ha ne helles ket té, grômpéin a garanté, adnemmein, dakor er vuhé d'en hani e chom breinen pé l dohein hag hemb arvar dianket, siouah! é dondel er Mor?

Nezé, vennein e hram ma vou me haranté er has d'er Gwened ha pe vou keniget dehon en Hanaf dour vél, ne ven ma vou méuet gethi de viriikín é kreiz el Leûiné peurbadus.

Me ven ma vou hoah ha dallmat me haranté en ambrug, en eila trema Doar en Hunvréieu Marzel léh me ma sahet er Marhekadegen faltaziis, en argadenneu illur édan askel en Tréh, en deverranseau er bouraplan ag er Goullieu én inour d'er Gourdréh.

Vennein e hram ma vou luchenit elsé betag ma vou digoéhet genein er hours de drémen ar deur huerù er

Mor bras é Bag en Inéañneu eit mont de gemér ar un dro gethon ne lod a Leüiné.

Meit petra e huélan ér peldér ar er Mor treboulet? Petra e hel bout en dra du e heli saù ha dichen en houleneu?

Marserhat é ma ur vag achapet get en emgann ha me hellou kleüet doéréieu ag en darvouden spontus e rid er bann anehon dré er Vro.

Ur vag! Siouah!... Darn ul Lestr bras ne laran ket. Ur huern-torret get un tam gouél é pign kaset get rid en deur trema er Beg a raz-men!

Hirisein e hran, krénein e hran, ret é d'ein me harpein doh er roh iein-men : diskaret on grons d'en taul eahus-men ha get er mor a hlahar e garg me halon. Haval on doh er Lestr brezél men!

O tra hiribus! ur hory hantér-guhet get er gouél e vé taulet a dréz d'er vag-men hag e vou skrapet d'en houlenneu, hemb dalé d'en Donvor. O gourhuéled bla-hoahus en des dizolet splann er huirioné dirak men deulegad!... Tosteit, tosteit Bag semeil!... Ne vern più e vehé en haroz-men vennein e hran rein dehon ur Bé, unan ihuél, unan bras : bé er Ré gadarn!

Meit pas! é léh tostat, pélat e hra kentoh hag en Deur-rid rè griù aman en argas pél doh en doar.

Kerreg ag en aud, hou pen saüet adrest en deur ha ne hellet ket hui enta kuitat hou léh ha monet de stouiein dirak er brezélour goaleurus-zé, koéhet édan taulen en enebour!

Skrapet ean ahoel d'en Don-vor, groeit dehon ur Bé ar en deñen gouü-men ha deit ol amen, tachad nevet de virüikin, mein dilavar meit diverüel de zégas de chonj er ré e zei én amzér de zonet en darvouden hiribus e zismant bro er Venetiz.

Ah! Romaned randonus, hui é enta e zelié dirak er hant-vlèdeu de zonet sammein en inour de fondein gelloud Keltia!

Cheleüet nezé, cheleüet boélieu arfleüet er Gelted é vallohein dohoh ag er Mañnéieu Arvor betag Mañnéieu Kanhri hag é seüel hé bréh trema en Néan e lar a voéh ihuél : « Malloh d'is Rom! goaskerez er broieü aral! Get harp er poblu ag en Hantér-noz, tri malloh e vé staget hizüü doh te hanü milliget : Tan, Lahereh ha Raz! »

En un taul e saù dirakti ur pen-gadour Roman.

Spontet doh er guélet, turel e hra ur garm bras.

Hé hansortézed guélet dehé ahoudé un herrad amzér er riskl e oé doh ou gortoz en doé téhet ha kavet ur repu ér groheu ag en aud. Ha bremen troeit de vout goalaned guen é neüial ar en deur pé é tarneijal a drest en houleneu, ou reskond ne oé nameit kriadeneu gouüü en Eñed vor.

Er Roman perpet én é saù dirakti hag hemb sañnein grik e hra ur paz benak devat hi.

— Tennet ardran! é hanü Doué Meur en Hiaul é huélet dubont! — ha get hé biz disko e hra er Gornog.

Ru e oé en Hiaul, ru er Hogus hag er Mor é kement tra éndro dehé.

Hemb distroein é ben, minhoarhein e hra er Roman diar disprizans ha get ur sél karget a fallanté e fard aveit hé hemér. Meit ouesk ha skan él ur Heié, achap e hra gethon ha klask e hra téhein. Nezé arfleüet, é zeulegad du é ligernein édan pouiz er gasoni hag er vanjans e verü én é galon, e lausk ur gemen skiltrus én ur iéz e zasoné aveit er huéh ketan ar en doar-men. Dibouk e hra aben ur vanden soudarded roman e fard ar roudou er verh ieuank, hé groñ én ur meska-

deg kornaret-hag hemb dalé é ma keméret ha lianmet. Ken ne vé marù en dé, en tréhourien ag en taul-soupren-zé, e saùe ar hent kér-ben goaleurus er Venetiz get on frizonéréz. Nezé, kemér e hra er Varhéz hé léh ér bagad Venetiz e oé édan diblas kaset de Rom d'obér sklaved.

BAG EN INÉAÑNEU

Dizoarein e hra er Vag karget a Inéañneu.

De getan, risklein e hra goustadik é kreiz er gerreg meit sel muí ma péla doh audeu Breiz sel muí e ia ar greskat hé buanded hag embér e fard get un nerh hemb par trema Doar en Eurusted.

Goah arzé aveit hi, sionah! mar da en aùel de seùel, hemb dalé el Lestr skan hag hérus e zou kaset ér méz ag é hent ha taulet ar er mor divent hemb gellein ad-kavet é lans torret. A hed en dé, ridek e hra boutet a glei, kaset én dro a zehou ar er pléne deurek sé hemb harzen e ligern tro ha tro dehon él ur miloér édan térenneu en Hiaul. Kerhet e hra dalhmat diovéret doh en distéran aronéz e hellehé rein dehon er Spi de leüiat trema Doar en Dichuéh.

Nezé en Noz e zichen ha liés a huéh er fal-amzér e zigoéh ar un dro gethi.

O Bag goaleurus kaset ne houier ket é pé léh, doh pebéh tu e neijes té distur én tioélded?

Ha hui, Inéañneu garet, chetu hui béet épad érieu hir én un Islonk a zisanspoér!

Un taul-mor e zigoéh én un taul hag el Lestr semeil e ia de stokein doh ur garreg : en Horüenten é, en des ean distroeit trema Audeu Breiz-Izél hag en des fondet ur huéh muioh er Vag diverüel-sé. Nezé, kaset ér méz ag ou Repu, pep Inéan béet én Aùel; keijet get en aùel-dro e zou boutet, taulet garù doh en Teüeneu dizolo-ha tuchant adgeméret get er fal amzér distaulet int pél ar er mor e chumen én ur trouzal kanvus ha gouü.

Blaeah d'er hloéz on des de houzanù dirak en taehadeu léh me ma chomet er rè e garent!

A pé gorn en Aùel é Nozieu-hir a Galan-Gouian ou zud ne gouskant ket é peah luheneit get hunvréieu kaer : cheleù e hrant, ou halon goasket, safar er gor-üenten.

O na poénisusset hag hirisusset é er péh e vé kleüet épad en Nozieu-zé!

Get pep barrad aùel ur hlem hir e zou keijet rak ind é, en Inéañneu geh-sé, e ouil, e zamant, e hirvoud aveit tinérat kalon tud ou ziegeh.

En aùel e den ardran un hérad hag e zired én dro a neüé boutet get un nerh dreist-kred doh en tiér. Péh un huitelad kanvus dré pep feut ag en ti!... Péh ur hlem hir a hloéz e laka de hirisein en ol morgousket!

Galù er Ré treménet é aveit reseù ur beden abéh er haloneu tinéreit.

Hag er horüenten e zalh ataù d'ou burtellat, skoein e hra goahoh goah tauleu spontus épad ma harm dalhmat en Inéañneu aveit kavet un harp benak é mesk ou zud karet. Rak arsaù erbet de hortoz a béh er horüenten arfeüet, benüeg a vanjans, e laboura bremen hemb dichuéh; él repu erbet é nep léh ar en doar

nag ar er Mor. Hoari e hrei geté betag er Goulen-dé.

Hag en érieu e zou ken hir a pe vér é houzanù!

Dirak er Mor Bras, un ti guen ha bourus de huélet e zou burtelleit liés get tauladeu amzér kri. Abarh, un intanvéz ieuank hag ur pau trig e vé bremen hé ol eursted ér bed-men, e viù ou unan kaer. En taul goal-amzér ag en nozeh treménet en des lakeit de sourein er velkoni é spered en ol hag abret en dé-zé, lahet e zou bet golen er filaj : ind e zou oët de gousket.

En un taul é kreiz en noz tioél-dal Périg e lar a voéh ihuél : « Mam! me gleù boéh me zad!... Me zad en des me galiët!... »

— Taët, me Mabié, emé é Vam, kousket é peah! hag hé boéh e grén. hantér-voüget get en dareu. Hou tad e zou eurus get en Eutru Doué pël doh kement taul goal amzér.

Nezé er pau trig e gul é ben édan é lanjér épad ma tall er horüenten de heijein en ti ha de hoalgasein pep tra ér méz. En Intanvéz, hé dorn ar hé deulegad e lausk de ridek hé dareu get hé glahar.

Péh ur hem, siouah! étré er bléieu tréménet hag er Gouian kasaus-men!

Jobig ur haer a bautr mar zou, guiù hag eurus é tigoéh é ti hé zud get é huskemant neüé-flam a vartelod e lakas de dridal hé halon a blahig ieuank.

Ur blé arlerh e ma dé hé eured e gargas hé halon get kement a leüiné ma kavas hé zi rë stréh ha ret e oé dehi mont ar en deüen dirak er Mor divent eit kañnal ur Sofinen ha brudein pël hé Eursted. Ha bremen... Nitra kin!

Neoah un hérad arlerh é tioélded er hambr, er bugel e saü goustadik ar é hulé, ean e cheleü, é zeulegad digor kaer :

— Mam! O me Mamig gér, emé ean arré é krénein, me gleù me zad; ean me halü : « Périg!... Périg!... » Ean e lar : « Pedet aveidon!... Mam! me ven digor en nor; me zad e zou ér méz, én tioélded!... hag er peurkeh pau trig e zirol de ouïlal, lan é zeulegad.

Er Voéz ieuank skoeit betag don hé halon e saü, e vok dehon hag el laka de laret er beden aveit er Rë treménet :

Ag en toul don ha tioél, saüet em es mem boéh!...

Un dé ma oé arfleüet arré er mor hag e gorné spontus un aüél dirol, Périg, tioél e ben, e sellé ér méz dré toul er fenestr hamb sannein grik.

Arlerh un hérad, dichen e hra ag er bank ha tostet e hra doh é vam chouket étal en uéled.

É zivréh harpet ar barlen er voéz ieuank e lar dehi én un taul : « Mam! a pe vein bras, me ven leüiat Bag en Inéañneu! »

SANT HERUÉ

Chomel e hra en aùél mut ér hoedeu; poz e hra ar er mor sioul ha nifl é! ur miloér; gortoz e hra hemb trouz é lein er mañnieu rak ur broédurig e ia de zigor é zeulegad de splandér en Hiaul aveit kañnal un dé de zonet é! é dad, braùité en Doar ha marvailu er gouen keltiek.

Saù, Mab Hyvarnion, de gemér telen te dad!

Flourikat e hra en Hiaul bamdé drem tinér er Mabig, kas e hra en ézen flour devathon hé frond huékan aveit en dougein d'er housked; lakat e hra en Noz a drest é ben mil stiren ligernus hag e grén hemb arsaù é! aveit er bamein meit ne daul ket mé ar en ol treu zé.

En énédigeu e richan flour ha lirin ér Hoed e seblant bout hemb kin é vrasan leuiné.

Hoarhein e hra doh ou hleuet, seùel e hra é zivrehi-geu trema en Néan aveit ou diskoein d'en holl get ur jourdroal perpet neùé.

Nezé, hirisein e hra en aùél nehanset, hirvoudein e hra hag hemb dalé, ouilal e hra é skoureu er gué. Damant e hra ar er Mor hag embér garmein e hra arfleuet ér horüenten en déieu tioélan.

Ouilet, aùél er Mañnieu hag er Hoedeu! Ouilet divergont, aùél gouü er Mor bras, rak Mab Hyvarnion ne hellou ket kañnal braùité en Doar.

Hanùet e vou Herùé, rak é vuhé e vou huerù, diovéret ag en eurvad de bredérein dirak kaerdér en treu krouéet hag en doar aveithon e vou é guirioné nameit un devalen a zareu.

Ne vou ket guélet épad é oed a Groédur é mesk er vugalégeu aral é kemér é lod én ou deverransen, meit é unan kaer get é delen, hélien e hrei skuir er Sent hag e vrudou Hanù é Grouéour. A pe daou boèh en éned de cher-noz, dasein e hrei er Hoed get kan er Psalmen Santel eileit get telen marzel Herùé.

Dek vlé, uigent vlé e zou tréménet hag er hroédurig e zou déit de vout ur haer a zén ieuank. Ur pennad-bleù milén ha rodillet e hron é zrem gunv, sklaret a huéhieù get ur min-hoarh a pe za de unan benak de gonz doliton meit siouah! é zeulegad glas ker braù ne hellant ket diforhein en treu én dro dehon a dréz d'er gogusen, ledet perpet dirakton.

Ah! peurkeh dén ieuank! petra e vé hou puhé diovéret ag en donézon kaeran reit get Doué de vab-dén!

Get a huéh hou kalon tinér mouget get un houlen a hlahaer e chomou semplet édan béh hé foén! Buhé hirisus! Buhé kasaus mar zou! Islonk a zizanspoér! Er marù e vehé kant guéh huékoh eit ur vuhé reuzeudik é! me ma hous hani! Meit kristén é ha dé é vadéint, en Entru Doué en des reit dehon un donézon hemb par : Gourhuéled ur vro kaeroh hoah eit Breiz-Izél.

Plijein e hra dehon er valéadeneu ér hoedeu; inou en éned e laka de lodenein d'en doar ou eurusted én ur zisklériein ihuel ha trouzus el Leuiné e veint é! méuet gethi.

Ou boéh e daul én é spered ur velkoni lan a gunvez, e luchena é geh galon blonset a grenn-bautr ha chouket édan en derù vras get é gi, tremen e hra héra-

den hir é predérein ar er guirionéieu ihuél disklériet dehon get é dud.

Konfortans getan, ketan kalonad! É gi e garé, é geneil feal en ambrugé én é droieubalé e zou bet lahet!...

Er blei didruhé e vou karget a vremen de gemér léh er hi mat, skuir a eñéh e gouské ledet doh é dreid épad en érieu hir ma oé er Sant kaset pél doh en Doar, dré é luskeu gredus ha berùidant.

Ne huélé ket gué er hoedeu, dél glas tinér dehé d'en Neùehan, dél ru ha milén d'en Diskar-amzér meit guélet e hré er Sent hag er Verhérión, stankoh eit gué er hoedeu get ou falmeu guerh hag ou Manteleu ru-goéd é kañnal é lein en Néan klod en Drinded én ou Eurusted peurbadus.

Ne huélé ket liù tinér en Ebr é stergañnein é deur sklér el len nag en elerh guen él en erh é risklein difon ar en deuriu diblén é mesk er horz hag er skudelleudeur ker guen élté; nag er velaouen skan e vok de pep bleù, boket askellek ean-memb; meit guélet e hra en Eled é neijal douget get ou eskel eur a dréz Bed en Inéañneù ével er velaoueneu ag en Doar pe é risklein goustadik, él en elerh kaer ag el len tro ha tro tron en Intron Varia, ou Rouañéz. Siouah! ne huélou birùikin, sél a garanté é Vam er groñnein a pe za de zibouk é mesk é gérent haval doh un déren Hiaul e koéhel ar er bleù é kreiz en tioélded meit guélet e hra treu a drest spered Mab-dén.

Ihuélloh eit er Stired, pél pél doh er Bedeu e rid a dréz en Ebr divent, spurmantein e hra, diforhein e hra en ul léh dishanaù doh en treu krouéet tron en Drinded.

É kreiz e vé er Mab : er Hrist, Doué ha Dén azéet ar É gadoér rouéel groeit get eur ha Diamanteu. Edan

É Dreid tarhein e hra er gurun ha revé ur Gemen ag É Vennereh fardein e hra a bep tu tan en Néan.

Turel e hrant Diamanteu É Dron mil ha mil brogonen hemb arsaù hag en Hiaul ér peldér haval doh Gluzeur en Nevedeu e losk dirak-Tou hemb doujein de vont lahet é sklerdér ha park hemb som er Stired e vé er pallen ligernus stréuet dirak autér en Drinded. Groñnet é a bep tu get er Seraphins stouiet aveit en azeulein. Gluzeurien a splandér hemb par groeit get karanté Doué ou sklerdér e ligern evél kement a stired tan.

Ur melodi e saù ag en Doar betag el léh doujet-zé : Kañnen dispar mar zou é pehani e gemér é lod pep broadeleh én é Iéz dishaval doh er réral aveit brudein Klod en Doué ol-Gelloudek ha Nerhus en des krouéet en ol treu marzel-zé.

Pél zou é ma dichenet er Goubañner-noz hag Herùé. e chom perpet chouket édan en derùen vras béet é spered én ur mor a Leüiné. Aben en taul devéhan, un huanad e saù ag é galon get er chonj ag en doar e za én dro de skoéin é spered. Nezé er Sant én ur lusk a gé hag a hlahar e gemér é delen hag e lausk é siouldér en noz er huerzen intañet-men, e hrér kañnen er Baraouiz anehi :

Pegours e vou torret liammen me Inéan,
Pegours vou ag er Bed me zrémén devéhan!

Estig en doar, kuhet é gué ihuel ha bodennek er Hoed e daù ha bamet e cheleù kan Estig er Baraouiz.

Pél amzér é voéh kumv e hirvoud é boén, é ziléz, é dristidigeñ, a nebedigeu, seùel e hra ihuélloh édan er sam a ankin e garg é galon. É Awen berùidant e galù en Ankeu arré, intañet muioh mui-get hé ivoul de chomel

de virùikin unañet get Doué. Er Sant e zou kaset él ér, méz anehon é unan ha dré nerh é gan klask e hra téheñ doh en Doar iein-men aveit guélet en Doué e laka kement a Leùiné de vleùein éñ é galon. Nezé éñ un taul, teùel e hra é voéh, é vizied ne lakant kin de zasouein é delen hag é Inéan e ziléz é gorf semplet éñ ur fardein dishual trema Léz en Drinded.

Trémen e hras un alarh kaer é neijal trema el len vras léh ma oé guélet betag en noz é neñial tro ha tro étré er horz hag er skudelleu-deur él aveit gobér hanauédigeh get en tren kaer e oé éñ dro dehon hag e seblanté gethon n'ou doé biskoah guélet.

Meit a pe zichenas en Hiaul ar pallen glas ar Mor, steuziat e hras en Alarh é liù-ru-roz en dremvel hag arlerh alarh erbet kin ne oé guélet ar el len hé unan.

Hag ouilal e hra perpet en aùél é Breiz-Izél d'er Barz ha d'er Sant e zou chomet en despet d'er hantvléa-deu Patrom er Varzed.

EN DROUZED

Kerhet arauk e hré berpet armé er Romaned éñ Iniz vras e vezé groeit Breiz anehi éñ ur skrapein pep tra : en dud él el loñned hag e fondein er rouanteleheu. Flastret e oé er Rouéed ar er prateleu-emgann unan arlerh égilé ha kaset de Rom él prizonérion get ol ou ziegeh. Inou guerbet e oent d'obér sklaved. Er raz hag en dispi ledet ar er broieü keltiek ag en Doar-bras hum streñé bremen ar Iniz Breiz.

Argaset get er brezél glaharus-zé, ret e oé d'en Drouized mont de glask ur repu éñ Inizen Moñ, devéhan kriüléh er Vretoned. Ag en Iniz-zé ken tost doh en doar, predeg e hrent hemb arsaù er garanté-vro ha lakat e hrent rah ou soursi hag ou gelloud d'intañnein kalon er Vreiziz get er vanjans hag en hireh de harzein hemb diskalonékat doh un enebour ne oé hañni aveit intend er gelloud de gerhet perpet get en Tréh.

Er Pen-brezeñ roman, Suétonius Paulinus, en doé kollet kalz a soudarded ér hrogadeu get er Vretoned ha ne arauké nameit difon ha get poén vras. Hanaùet dehon ardeu en Drouized ha droug éhonn kas kement e hras d'argadein Moñ. Aben ur strollad soudarded roman e saù ar hent er Gornog.

É kleùet en doé ré stagein e hras en Drouized de gam pen dehé un dégemér dishanaù.

Er ré ag en arauk en doé saùet ou hobañneu tost

doh en aud, dizonj-kaer doh er Mor hag en aùel meit azé hoah kavet e oé dehé un enebour neùé. Er fal-amzér e oé doh ou gortoz. Garù e oé drest pep tra épad en noz rak dismantet e oé labour en deññ get en aùel. Er horùnten e gorné noz ha dé ou dalhé hemb repu édan é gounar. Ne oé kousket erbet aveité épad en déien divalaù-zé.

Aben en taul devéhan sklérat e hras un tammig en amzér hag ind de glask tuchant un diskuiz benak d'ou foénien. Un diézemant e oé guélet ar drem unan benak anehé ha bamdé en tioélded ér vro-zé e seblanté dehé divoturusoh ha karget a zouksant. Un dé, tolpet e oé ur vanden Germaned arriüet a neùé d'él Léjion.

— Péh ur vro dreist-natur, emé én un taul unan anehé. Erhoalh d'ein ag er brezél men! ér vro diamén, dishanaüet-men ha ker pel doh pep tra. Aveidon me, ne hellan ket kousket get en trouz iskiz e vé kleüet a hed en noz.

— Na mé na ket, e eilgir un aral, ha pen dé guir e lares te chonj; hama! me larou eùé me hani. É on chomet dihousk en noz men devéhan.

Na hiriset e oé en trouz-zé!

— Ya hirisus ha spontus ar un dro! rak nen dé ket sürhoalh lausket get tud biü... get er Rê-varù ne laran ket : Klemmeu ker kanvus me ma un tarh-kalon!

— Dihousket on bet get klemmeu eùé meit kriü él garmeu én un emgann bras get rah en Doucéed drouk diskenet ar en doar, ken ne oé sklaset me goed ém goahiad. Hag ér méz dén er bet.

Er soudarded aral ou fen stoniet e chomé dilavar ou drem beunek get koun en nozieu tréménet.

Un dé benak arlerh ur Pengadour get soudarded keméret é mesk er rè galonekan e oé kaset d'anaveza-

denni Inizi Mon hag e zelié dégas d'er Penneu-brezél doéréien hemb marvailheu marzel.

Ha ind de drézein er Mor.

En disken ne oé ket diés rak dén erbet ne oé guélet ar en aud. Ar en teùenen ihuél ha dizolo, er glazadur tret e oé losket d'en aùel; er siouldér e oé torret hemb kin get kriadeneu gouñ en Éned vor. Péloh é kreiz en Inizi, koédeu gué ihuél ha bodeu tiù dehé hum streüé a bel ken didrouz él en teùenen : en éned ou unan kaer e oé mistri ag en doar-zé.

Nep tu meit siouldér karget a berderi.

Diés ha poénus e oé kerhet é mesk er hoédeu boden-nék zé ha kemen en distro e oé lausket kent ne oé furchet en ol tachadeu ag en Inizi.

É kreiz en noz er gedourien-goard e zihousk er vanden. Trouz e oé kleüet doh tu er hoedu. Saillal e hrant ar ou benüeger-brezél hag ind arré ar hent er hoed. Tioél-dal é en noz, trouz erbet bremen d'ou ambrug én ou herhadeg. En un taul pep guéen, pep roh e daul én ou deulegad ur skeldér burlutus hag aben distaulet int én dro én tioélded. Nezé seüel e hra én ou spered kant chonj chifus; er perderi, en diskred e gemér léh en disprizans hag er goapereh.

Diésoh diés e oé kerhet én tioélded hag urh er gerhaden e oé torret : peb unan e ié d'é du. Er goleu prim él ur Vrogonen e zalhé perpet d'ou atahinein, er vlas puzuniet é arriüé a huéchieu geté e oé stréüet bremen ker ponnér ma laké ou hanal de verrat.

Nezé er Pengadour e lausk kemen de zistroein.

Er hours memb, pozein e hrant skampet, un taul-sklerdér prim, én ur drémen e zizolé tostig tra dehé ur blaoh a arvest. Ur vanden merhed gusket é du, ou fennad-bleü distag ar ou diskoé e zibouk, én ou dorn

pikol baheugoleu e zou intañnet tuchant hag e fard arnehé get garmeu a valloh. En taul-soupre-zé e achiù de dural er spont é kalon er Romaned e glask téhein doh el léh strobimellet-zé. Meit er semeilleu-du, en tanfflam én ou dorn, e stag de ridek ar ou léh ha boutet int keij-meij doh en tu-aral ag er hoed.

Azé spontusoh hoah é en treu. E kreiz un trouz bouzarus a stokadeneu skouid, a harneu, a huitelladen hag er safar ag er piligeu vras e zason hamb arsaù; édan ur sklérdér ru-tan, ul leur-emgann faltazius e zou dizoleit de selleu ou deulegad. Er vrezélourien, semeilleu ru ou dillad hum gann gouù meit é léh spegeu, turel e hrant penneu Romaned, é léh bohaleu-bann, token hoarn roman.

É huélet en dianvézerion-zé é tigoéh ar ou leur-emgann, en ol e dro ou hounar dohté hag en tokeu-hoarn e zeval tuchant arnehé el ur grezil dir.

Penfollet hag arfleuet ar un dro, tennéin e hrant ou hléañniér ha fardein e hrant ér meskadeg. Nezé, steuziat e hra pep sklérdér. Én tioéldeg skoein e hrant a glei hag a zeheu. Get en tauleu dal zé, hum lahein e hrant en eil égilé rak en emganerion semeil e hellé hum dennein a gosté. Er grogad eahus-zé e badas pél amzér hag a pe darhas en dé, en Hiaul e skléré ur pratel-emgann léh ma oé nameit Romaned astennet hamb buhé hag un Iniz didrouz ha darestredet hamb kin bremen get er Brenni.

Arlerh en taul soupre-zé, spontet e oé el Lédjion abeh hag er Germaned e nahé grons d'argadein en Inizi : téhein en tachad strobimellet-zé e oé rah ou chonj.

Nezé Suétónius e den ardran, ur mor a vanjans é don é galon hag é touiein é ha de gastizein en Drouized e daulé kement a véh ar hanù brudet armé er Romaned.

SANT EFFLAM

— Perak enta, Enora, e huélan me ker bras a velkoni én hous Iuéan? Perak e chomet hui dirak er mor, selleu hou teulegad kollet én dremvel? A e vé genoh kement a gé ag hur bro Breiz-Veur?

— A pen don genoh, a pe houian nen doh ket pél doh er gér, n'em es ket ké. Meit a pe geméret hous unan kaer hent er hoed tioél-zé aveit mont de jiboésat, néhan-set bras é me halon : krénein e hran aveit hou pahé.

— Penas e oh hui deit de vout ker lorhus?

— Ker bras é er Hoed-sé! divent é, revé er péh em es kleuet; hum stréù e hra d'ur pen ha d'er pen aral d'er Gourñiz Arvorig. Get a loñned gouù e zou abarh! Kuhet er boden n'heller ket trézein. Ne hellan ket chonjal én ol riskleu ag hou valéadeneu. En déieu dévehan, klasket em es ul Lezeù nevet benak ha n'em es kavet nitra nameit éned spontet é tarneijal a drest me fen. Aben en taul dévehan roeit e zou bet d'ein er bleù taranau ha verven men em es lakeit ar me halon. Keméret int, troheïn e hreint pep strobimeléz e hel bout taulet ar hou paseu a pe iest de jiboésat.

— Ne zonjet ket aveit mem buhé ha ne lausket ket chonjeu ken eahus de soureïn én hou spered. Meit ne hellan ket kemér er bleù-men : er menah Aron en des laret arré ne oé kement-sé nameit amoédaj ha nitra kin.

— Penas! er menah Aron e zou amen éué?

— E ma digoéhet ahoudé un hërad braù a amzër ha saüet en des é beniti ér Hoed meur : konzet em es dohton lies a huéh.

— Guélet e hran bremen perak e het ker liés de jiboésat ér Hoed eahus-men. O Eflam didruhé! me zilézet aveit Aron!

— N'hou tilézan ket meit é on é studial gethon*el Lézen a Grecheneh. Barz on, gout e hret erhat ha ret e vou d'ein un dé kelennein el Bobl men : Kelted int é omb ni.

— O Kelted!... Tud en des digoret frank ou dorieu d'en estrén, en des troket ou Iéz doh el latin; tud e zou er skeud gnirion ag er Romaned nen dint ket muí bremen nameit ur bobl vastard, ankoéheit dehé pep Lézen keltiek hag e vé leshanaüet : Gallo-Romaned.

En Douéed arfleüet en des digoret eüé dorieu ou zier, ou hriüéléhieu d'er Sauzon ha bremen, dilézet én ou raz divogedein e hrant hiziü en dé, dismantet get en tangoal épád ma gouskant gozik rah er heh tud é kreiz el ludu.

— Guir e laret, meit pél doh er hérieu, e hes hoah Kelted ha Drouized e zou geté.

— Ha hui é en des choéjet Aron aveit harpein é venoh de gristénein er ré-men? Biskoah kement aral!... Eflam! Eflam! mar me zilézet ér vro-men, me unan kaer, pignal e hrein ar er Mañné ihuélán hag avazé galü e hrein a neüé vanjans en Douéed ar er vro-men. Kemennein e hrein d'er Gurun disken ag en Néan hag ar un dro get mil brogonen, intañnein er Hoed miliget men, loskein betag en devéhan, pep penhér, pep tref pep kériadén kablus a gement a dorfeteu.

Nezé, ridek e hrein betag er Mor, trézein e hrein en deür hamb doujein treisoni er raz didruhé-zé ha me iei

de gavet me hansortézed Iniz Sena. A lein kerreg gouü en Inizié nevet, burtellet get er mor, krignet get en houllenneu, galü e hreemb en ol aüéliu e rid ar er Mor bras; aüéliu er Hreiz-noz él er Hreizté hag er Goleru.

A pe veint dastumet en ur veskadeg fol, aüél dal er Gornog e fardou ar un dro geté en un arfleü dishanaü ar Gouriniz Arvorig. Er Mor e vou eilpennet.

É houllenneu divent e saüou a blom él ur vur divuzul a zeür hag e zei d'hum flastrein ar en audeu. Er gerreg hag en teüeneu e feütou a bep tu hag e veint béet de virüikin édan en deürieu e holou en doar didruhé-men!

— Enora! Poén e hret d'ein doh hou kleüet. Penfollet oh get ur chonj nen dé ket er huirioné. Aron ne lar d'ein treu aral nameit er péh e vé gourhemen Doué hag hou kalon tinér e zou ker goasket ma huél riskl é pep tra. Arsäuet a vagein er chonj-sé; n'hou tilézein ket, kredet mat én ur vro dishanaü ha pagan él honen. Meit chonjet erhat, Kristénion omb ha ne zéliamb ket goarn en Doéré mat aveidomb ni hag open Hur Mestr, Jézus-Krist en des kement predeg en Aviél d'en ol bobleu ag en Doar.

— Ya, Kristénion omb... guir e laret.

Un dé benak arlerh, Enora e gerhé a hed er hoah e rid d'er mor édan skoureu en halegu guen. En Hiaul e ligerné ar er vro ha bourus e oé er vuhé aveit en ol Grouidegeh meit Enora e oé gethi nameit digasoni doh en treu e oé én dro dehi.

Aben un hërad, poz e hra, hag harpet ar ur villgoh haleg, héli e hra hé selleu melkonius rid en deür e déb étre er vein én ur voudein get un trouz spis ha lirhin. Hé halon e zou béet én ur mor a ankin é chonjal én darvoudeu hé buhé a drebillen.

— « Kuiteit em es Breiz-Veur aveit er vro » dristemen, sionah! Kavet e hren diés biüein én ur stad distér, izél, pél doh er bed épad ma oé laeron divergont é hobér chér-vat get hun dañné én hur hérieu revinet.

Raz ar er mézeu, raz é kér, nep tu meit gloéz!

Péh un arvest, n'ankochein birüikin ahead mem buhé a pe em es tréménét pont bras er Wysg. Me zad lahet én engann dévéhan, argaset pél doh hun ti e glaskemb ur repu ér mañnieu sioul hur bro. Ouilet em es rak me halon e oé flastret édan béh ur glahar ne hellen ket dougein rak ma oé drest er péh e hellér kavet ér bedmen. Silurum er vraù, get hé falézieu, toéneu aleuret dehé, saüet é kreiz el liorheu boketet, hé helc'hva kaer meurbet, hé hoariva, hé hibelléchieu, hé zempleu ker kaer é lè rè Rom, e oé dismantet.

Ya, Isca Silurum, groñnet a vangoérieu kriü ha dihuenet get un tour ihuél e zou fondet ha kent pél ne vou nameit ur ioh mein hirisus ha digempen!

O en tiér disto-zé, er palézieu hantér diskaret édan sklerdér guen ha iein el Loér, haval mat e oent doh semeileu é ouilal d'ou zam buhé lamet geté hamb distro!

Un tarh-kalon e oé guélet diléhaden truhéek é pep léh, ruet get en tan, duet get er moged hag é nep tu en tan, perpet en tan-goal e laké é siel hirisus ar pep tra.

Ah! Sauzon miliget! skriüet e hues hous hanù ar doar er Vretoned é letrad tan meit dihoalet bremen rak hous hanù e chomou a rumad de rumad édan ou maloh!

Ha me laré de droein kein d'hur Bro, me laré d'er Vretoned : Ne chomamb ket de sellet un dra ker blaohus; rè gri é aveit hur halon! Damb d'en Arvorig, ni hur bou hur frankiz hag er Peah; damb én ur Vro léh ma veemb er vistri!

O Enora hoaleurus ma on! Manket e t'hes d'er

Garanté-vro ha sel bremen brasted te hoaleur! Guél en islonk é pehani e hes te fardet ti-memb!

Na dishaval é en Doar divalaù men doh mem bro gaer, alas!

É men é ma me mynyddoedd Cynaru (1), mannéieu hemb par mar zou, goleit a hlazadur a hed en han, get ou derü gaer meurbet, mar a gantvléaden a oed, hag e holo get ou skoureu gelloudek ur park abéh hag er gué dinivér, dispar ou liü épad en Diskar-han e daut arnehé ur mantel ru-tan ha milén-eur.

Glynnoedd (2) eur int é guirioné!

Hag el llynnoedd (3) e gousk én ou havel rehiér. En deur sklér dehé e zou haval doh milbórieu divent é peré e stergan en Ebr glas hag er rehiér a blom a drest ou deuriu.

O siouldér bras er mañnieu e saü Inéan Mab-dén trema é Grouéour!

Hag hun afonydd (4), stank ou nivér, én ou hireb de gavet er mor e hourlam a drest er rehiér édan skend er Gué ihuél hag e rid hérus ér flangeneu léh ma lakant er freskaduréz ar er perléieu ével ar hlazadur er horz, er radenneu ihuélloh eit er bodeu ol bleüniet get en taranau (5) ligernus, ru-tan; hag er brug ru-roz é gresk étré er rehiér goarniset a van hag é pep tachad diovéret a hué!

O mem Bro gaer! N'ha huélein müi birüikin!

Héliet me flaneden, Lézeu nevet! bleu disprizet él on me. Taullet on bet é stér en ankoéh, hou turel e hran

(1) Mynyddoedd Cymru, Mannéieu Kambri.

(2) Glynnoedd, Flangenneu.

(3) Llynnoedd, leneu.

(4) Afonydd, stérien.

(5) Taranau, Sauge.

ér hoah trist men; ni e héliou rid en deur ur vuhé huerù betag ma veemb lonket de virùikin én islonk diverùel!

Téhet pél doh ein, peurkeh bleù! »

En un taul, tarhein e hra er gurun ér peldér hag ul luheden e dremen prim. Hirisein e hra Enora, dihumet ag hé hunvré glaharus.

— « Boéh en Douéed arflehet é, e saù d'em zama, de ziskoein d'ein me fallanté. Ya, kastizet on! Kollet em es mem Bro ha kollet e hrein arlerh me fried! »

En Hiaul e oé kuhet get kogus du ha tostet e hré en harnan. Kemér e hra Enora hent er gér, hé spered hurennek ha tioéloh eit biskoah.

Efflam en doé kuiteit é di abret neoah meit en amzér e oé ker bér é konpagnuneh er menah. Arlerh en devout pedet a gevret, studial e hré gethon get ur gred ne oé ket aveit bout tréhet get er skuizdér hag en dé-zé, pél e oé é chonj doh en harnan. Ret e oé dehon chomel en noz-zé ér peniti hag en trénoz a pe zigoéhas ér gér, kavet e hras Enora, hé halon é begin, hé deulegad rueit get en dareu.

— Chonjal e hren erhat énoh, en nihour meit er peniti e zou pél erhoalh ér Hoed ha n'em behé ket gellet kavet me hent én tioélded arlerh en harnan bras-zé.

Doh er guélet deit én dro hag ean iah hag eurus, en dareu e saù betag hé denlegad ha tarh e hra hé glahar.

— « Penaus! Efflam nen dé ket marù! Ha guir é enta; chomel e hran me unan kaer ém zi! Guel é genein merùel eit biùein pél dohton rak gouzanù é mil marù biùein ér stad kri-men a berderi ag un darvoud neùé.

— Efflam! Lahet hou pried e vé ker goaleurus!

— Hou lahein!... Petra e chonjet hui ahanan!...

— Guel é genein merùel tuchant! rè hoaleurus on!

— Penaus! hui é, e glasket en disparti étrézomb!...

Hui é, e houlenet genein de rein d'oh er marù arlerh rah en trebilleu hun es gouzañuet betag bremen.

N'hou intantan ket mu! A guir é, e vennet me zilézal bremen ér vro-men a bagañned arlerh en devout laret d'ein én em hareh hag e oeh é krénein aveit mem buhé.

Mar dan a verùel n'em bou dén erbet aveit me dihuen hag-el loñned gouü e hellou és erhoalh nezé me has geté.

— O birùikin! ne vennan ket ma veet lammet get el loñned gouü. Me zeï d'hou tihuen, me ridou a di de di betag er penhérieu pélan de glask er Vretoned hag ind e zeï rah d'hou klah aveit hou lakat én ur Bé étal en ti-men, hou trem troeit doh tu Breiz-Veur.

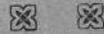
— Benoh Doué d'oh Enora! Pen dé guir e oh ken eùéhet doh ein, ur Gristenéz vat oh! Meit n'ankoéheit ket, me hou ped, er péh e laran d'oh: en aberz aveidoh nen dé ket merùel ér hours-men meit hun harpein én hur labour. Ret é d'emb gobér ur vro neùé ag en doar koh-men hag hé gobér haval doh Breiz-Veur; ret é d'emb diverchein raz ur bobl steuzieit. A hui e hel gobér en dra-zé genemb?

— Me hrei él ma plijou genoh!

— Me fedenneu e zou bet kleùet get en Drinded.

Me huél é ma dichenet ur sklerdér douéel é donded hou kalon en des diskoeit splann d'hou spered hent er huirioné.

Nerh-kalon, merh er Gelted kadarn Tra-mor! Pedet ar un dro genein ha get harp er menah Aron, ni e vou ñellézek d'adseùel amen ur vro e vou un dé de zonet ker kaer él Breiz-Veur.

KANNEN d'en HIAUL

A dréz pradeu en Ebr ol bleüniét a Stired,
Téhein e hra en Noz, téhein e hra pé-l-pél
De guh ér Beden didrouz, dishanaüet
Rak ur Goleu e ia de seüel.

Stréü e hra er sklerdér a nebedigeu
Lakat e hra en treu ér niéz ag er vrümen,
— « A té é, Hiaul! pe tra e hra en Hiaul é geu?
Get hireh vras gorteit ous bremen!

Mar des én dro de zakor er Vuhé d'en Doar
Er sklerdér d'er Beden e rid a dréz en Oabl
Él un Doué te gerhou én ha glod, ar te hoar
Ha pep Stiren e vou lahet fonnabl.

Deis, o Hiaul! Bed a dan, Mammen a sklerdér!
Ag en Awen nevet, Goarnour en Tan douél
Deis d'intañnein Awen er Barz d'ha duemdér
Hemb ous té, ni zou édan merüel! »

En un taul e zibouk dirak hun deulegad
En Hiaul én é glod, groñnet ag ur mor a splandér
É turel, é fuleneu, ur pikol tantad
Mil téren én Ebr hag én amzér.

Flamminein e hra a drest koed ha Mannéieu
Aronéz gelloudus un Doué hoah gelloudekoh.
— « Chér vat d'is! Hiaul karet! Leüiné hun déieu
Dégas en Ieankiz d'hur Bed koh!

Lak en Noz de déhein get dareu hag ankin
Erhoalh én tioéded hun es gouzanüet
Lak d'ankoéhat bremen get ur sél hemb kin
Trébilleu en Nözeh treménet.

Ar er blénen hemb harzeu er Mor Bras luéhus
Bras e oé er prederi pe huélemb hur Brér
É tiehen difon, hemb eun, én Istonk eahus
En despet d'hur Garneu tér.

Troéit de vout Elerh gnen get en doéré spontus
Pél ar en deur kousket, hun es ouilet d'en Hiaul
Galüet en Donéed.. Meit darvoud blaohüs!...
Béet e oé, béet én un taul!

EN NANNED

Er Roué a Frans, Herri pear, a lein kastel Nannéd e daulé ur sel tro ha tro dehon ar gerbén Duked Breiz hag e chomé bamet dirak gelloud Breiziz épad er Grennamzér. En un taul e laras d'er ré e oé doh en héli :

— « Duked Breiz ne oent ket kansorted distér anehé!... »...

Hiziù en dé, paud mat a Vretoned e ia d'en Nannéd hag e drémen dré en hent-hoarn étal kastel hon Duked brudet, meit ped anehé é chonj én Brinsed mat sé eu des dihuenet, hur bro doh pep sort enebourion... Hui, Breiziz, brogarerion gredus, kerhet un dé benak de huélet er Gér-sé e zo ur houn ag en amzér ma oé Breiz ur vro gelloudus ha digabestr.

De getan, sellet mat doh en Iliz-vam e zou doh hou kortoz ar er voten ha d'en dias kastel en Hermin. En Iliz getan e oé saüet get Sant Klér ar léh un templ pagan, él ma vezé kavet é pep léh en amzér ma oé er Romaned mistr ér vro. En Iliz e oé deit de vout kaer ha pinùik biskoah kement aral, édan goard en Eskob Sant Félix. Arlerh é varù revinet hag intañnet e oé bet get el laeron-vor, hanùet Normanded.

Neoah en dervet kuéh Roué Breiz Alan Barùek e ziredas hag arlerh un emgann start e voutas ér méz ag er vro er Normanded e déhas ar ou bageu trema ou Bro e hrér hiziù en dé en Norvéj hag en Danemark anehé.

Ean e adsauas en Iliz diskaret hag e saüas ur hriùléh, hanùet kastel er Bouffay tost erhoalh aveit dihuen en Iliz neüé ha kér en Nannéd.

Epad er hantvléadeu arlerh, pep Eskob e lakas é boén d'hé hreskat hag é has ar gaerat muioh mui perpet betag hun amzér-ni. En Iliz-vam e hellér guélet bé en Duk Franséz Eil hag é bried Margeit a Foix, kizellet get un dén a Gastel-Pol, brudet ar é vichér, Mikél Colomb.

É kastel er Bouffay e hes ur chapél eüé. En Duk Alan IV leshanùet Ferjan hé ras de Eskob en Nannéd éit seüel ur barréz neüé.

Er Brezel Santél e oé diskleriet. Ur vostad Bretoned a bep stad e oé diredet a bep korn ag er Vro én dro d'en Duk Alan Ferjan e oé é kampen pep tra aveit mont d'en Doar Santél. Én Nannéd ne gleüer kin meit trouz en trompilleu, pazeu er ronsed é trapikellat hag é skrimpal. Broigneu, haubertenneu, tokou-hoarn e ligern édan en Hiaul hag en armaj dir e daul térenneu a sklérder él brogon ér ruieu karget a dud a vrezél e gerh a glei hag a zeheu. En Eutruné en doé klasket hum ziskoein frontal dré gaerdér ou armaj hag ou ronsed, braùité ou baniéleu; nivér ha guskemant braù ou flobed.

A pe oé er Bagad breton édan diblas, kas kement e hras en Duk gobér ur guéladen dévéhan hag ur Gouil ér Chapel er Bouffay, rak er Baniél bras herminiget get ur Groéz ru é kreiz térenneu aleuret, e zeli bout beniget én dé-zé.

Kaeret ur Gouil! Biskoah kement aral ne oé bet hoah guélet get dén é Breiz.

Guélet e oé bet pél kent kreisté, ol er baniéleu kaeran é tremen douget ar varh get en Entruné doh beg ou

goafeu. Ré er Baroned a Gael, Lohéac, Pont-Kroéz ha réral e zo er ré pinnikan meit ré er Marhegion e zo liüet neüé-flam hag e neñj lirlin én ér hag én amzér, kaset get en aùél a pe rid er ronsed.

Arlérh er guéladen en ol e gerh trema er Hastel. Arriüet ér Chapél, en Duk Alan IV hag en Dukéz Santéz Ermengard, é bried, e ia de zeuhlinein dirak en Autér. En Duk e zoug é zillad brezél get ur Groéz miher ru ar é skoé. Arlerh er Brinsed a Vreiz Konted Pentievr, Léon ha réral gusket élton, er Baroned, er Marhegion hag ol er Vrezélourien e zoug er Groéz ru e garg er Chapél, hemb konz ag en Intronezed, broheu velous kaer meurbet dehé, komifeu dantel guen goarniset get nedenneu eur, perlezenneu ha mein présius. En abad a Fontevrault, Robert d'Arbrissel e zo deit de houlen benoh Doué én ur bredeg dispar aveit er Brezélourien e ia de vonet kuit.

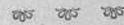
Nézé, Eskob en Nañned, én é ornemanteu aleuret e saù hag e venig er Baniél bras a Vrezél. Er Baron a Ancenis e ia d'hé dégemér get doujans vras rak honéh é e zeli seüel embér ar mangoérien Jerusalem, er blé 1099.

Nezé ne gleüer kin meit safar en trompilleu é son hag er garneü-brezél e laka de zasonen er chapél épad ma kenig en Duk er chapél d'en Eskob, é prov.

Aveit goarn er chonj ag er Brezél Santél, Chapél kastel er Bouffay e vé hanüet Iliz er Groéz Santél.

Rekis e vezé liés dihuen kër Nañned doh ardeü hun enebourion; Duked Breiz e saüas tro ha tro mangoérien get tourieu hag ur hriüléh neüé. Henéh é kastel en Hermin e vé guélet hoah hiziü en dé. Kastel kaer meurbet mar des ha ken inourapl é l kriüléhieu hun amzér-ni.

Eleih a dreu a bouiz vras é Hanes Breiz e zo digoéhet ér hastel-sé : guélet en des déieu a zeurrans, a eursted hag a leüiné; meit, siouah! guélet en des eüé déieu lan a dristé hag a hlahar aveit hur Bro karet.

EN INTRONEZED AG ER GREN-AMZER

Get a huéh e oé kleüet épad er brezél-men, merhed hun glem én ur laret : « Na haret é er brezél-men! Tri... Pear blé zou é omb hemb hun tud ieuank, biskoah kement aral! Sellet, er brezél a zek ha tri-ügent nen des padet meit ur blé ha trahoalh e oé, men Doué!...

Er Peah! mal bras é d'emb en devout er Peah! »

O ne zamantet ket rè, me zud vat! Ne chonjet ket enta ér brezél étré er Sauzon hag er Fransizion, hanéh en des padet kant vlé. Ya! Kant vlé a lahéréh hag a raz ar er Vro abéh ha ne hellet ket gonzanü pear blé ha pél doh en talben-brezél! A huéhieu en Tréh e oé a du get er Fransizion met mar a huéh eüe, get er Sauzon, ken ne oé digoéhet Janed Ark hag er Prins broton Arzar Ríchemont get ur bagad Breiz: kalonek aveit boutein ér méz ag er vro hoaleurus Frans, en dianvézerion.

Petra e hré er Vretoned épad er hantvléad blaohaus.

hont? Er pen ketan, biñein e hrent é peah, pinùik hag eurus édan goarnasion ou Duk Iehann III, leskanùet « Madelehus » — er ré ataù ne vennent ket kemér ou fljadur é vrezélat a glei hag a zehen.

Meit un dé a hoaleur e zigoéhas aveit hun Tadeu : en Duk mat e varù hemb lezel bugel erbet aveit kemér é léh. Merh é vrér Guy, Janed Pentiévr en doé diméet ur prins gall : Charles de Blois; é vrér Iehann Montfort en doé keméret él Pried Jan a Flandrez. Tuchant, hanùet é haneh Duk é léh Iehann III é kér en Nañned. É pep kornad hur bro Breiz chér vat e ve groeit dehon.

Meit ar menoh er Fransizion, geu e hra kement-sé dehé hag aben, goulén e hra Charles de Blois pe Charles Bleiz harp Roué Frans.

Ur bagad nivérus soudarded gall e laka hemb dalé er gronn ar Nañned. Skrapet é Iehann Montfort ha taulé é prison é Paris get Olier Clisson ha dek Marhegour breton aral.

Jan a Flandrez é bried ne oé ket ur voéz goart ha lorhus, na goann ha flaù, honeh e oé ur Brinséz gadarn mar zou : danvé ur Rouañéz brudet ne laran ket. Diskoein e hrei devehatoh n'en devoé par d'hé Hardarnded nameit hé spered luem ha dizouj.

É Roahon e oé get hé mab, bugel tri blé oed a pe zigoéh gethi en doéré souéhus-men.

Hemb kol amzér, tolpein e hra er Peneu-brezél hag er ré e oé chomet a du get Iehann hag én ur zisko dehé hé Mab, e lar dehé er honzeu tér-men :

« Ne zonjet nitra! Kollet hun es Me Eutru, met chetu hur Mab Iehann. Get sekour Doué, brezélat e hrein betag er Marù é léh é Dad!... »

Ol er Vreiziz kalonek-zé e huch a bouiz pen : « Tréh d'en Duk Iehann! » ha touiein e hrant ar Livr en Aviél

dihuen betag er Marù Frankiz Breiz doh er Fransizion. Nezé, goulén e hra Janed Montfort ur guskemant brezél hag ur Gléan hag ur soudarded benak get er hapitén, Mestr ar Roahon, Guilhem Kadoudal, e gampenné pep tra de zihuen Roahon doh Charles Bleiz.

Hag én hent a dréz mézeu ha kérieu Breiz. Goulén e hra en Intron kalonek get hé Mab ieuank harp er Vreiziz guirion de derhel ar saù hag ihuél baniel Breiz. En Eutrued Kergorlay ha Tinguay e zired er ré getan béliet embér get gozik rah er Vretoned.

Un degemér kalonek én Henbont e oé groeit dehé. Charles Bleiz, d'er fonnaplan e za de lakat er gronn ar Gastel ha kér mignonéed Montfort. Dobér bras en doé Janed hag hé soudarded a skoazel hag en amzér e dremané.

Un dé, get ur bodad brezélourien ker kadarn él hi Janed e ia ér méz ag er hrenvléh hag intañnein e hra kobañnein er Fransizion. Spontet get en taul-souprent zé, saïllal e hrant arfleuet ar er Vretoned hag ur stourmaden tér e saù. Epad er hrogad-men en Intron Montfort, aveit achap e zeli téheine betag en Alré.

Un herrad amzér arlerh donet e hra én dro d'Henbont de hortoz er soudarded en doé grateit dehi er Roué a Vro-Saoz. Aben en taul dévehan, er ré-men e zibouk ar er Blañoeh hag er Fransizion e ia kuit d'er fonnaplan de lakat er gronn ar Gastelin, Guéned, Keraéz hag al.

Dirak Montreléz feahet int d'ér Sauzon.

Nezé un ehan-brezél a dri blé e oé degeméret mat get en ol, é Malestreg ér blé 1343.

Er Peah ne badas ket pé abalamor d'Olier Clisson hag é zek keneil lahet treisus é Paris, ha korv Clisson anjuliet blaohus én Nañned.

É kleùet en doéré, seùel e hra Jan Belleville, é bried, pear kant dén ha get hé mab Olier e za de greskein armé Jan a Flandrez.

Iehann Montfort en doé gellet achap er prizon ha kemér léh é bried é pen er Vretoned. Kaset e oé Jan Flandres goal-glan de Vro-Sauz léh ma varùas édan goarnasion er Roué. Tuchant, Charles de Blois e laka er gronn ar Kemper. Ret é chonjal e oé en Eutru Doué a du get er Halleued aveit er huéh-men rak un dé benak arlerh darn er mangoérieu e zou diskaret hag ind abarh é seùel ul lahéréh blaohus. Pearzek kant dén é oé lakeit d'er marù en dé-zé!

Arlerh en taul spontus sé chetu int én hent trema Guerran.

Arlerh gomi ha kol é pep kosté, Iehann Montfort hum den get é dud én Henbont léh ma varù un herrad arlerh. E kleùet en doéré-zé, Charles Bleiz e fard ar er Sauzon en doé keméret Bro-Pentiévr. Un emgann tér e saù tost doh er Roh-Derien, meit feahet é, keméret de brizoniad goleit a houliou. Kaset é de Vro-Sauz. Jan Pentiévr é bried e chomé enta, hé unan gaer de ganderhel er brezél; kemér e hra d'hé zro léh hé fried Charles de Blois hag er brezél e stag de rañnein er Vretoned goahoh goah. Pep kosté e laka par ma hel er raz ér Vro.

Er Sauzon e zou temalet en devout revinet bro Pentiévr. Er Fransizion e zired hag embér; tregont Breton, mignoned Charles Bleiz e ra ul lam brudet, étre Joslin ha Plouarmél, d'er Sauzon divergont, goaskerion er geh-tud. Meit Roahon e zou adkeméret dré en Duk a Lancastr. Charles Bleiz en doé gellet donet ér Méz ag er prizon hag hemb dalé en doé kuiteit Bro Sauz. Diskenet e oé é Breiz rak er Roué a Frans, Charles VII e

gasé dehon un armé a soudarded gall get Beltram Guesclin é penvrezélour.

Meit Mab Iehann Montfort e oé deit de vout un dén ienank kadarn ha speredet é l'é Vam ha hemb kol amzér e zired get er Vreiziz én arben de Charles de Blois ha Guesclin. Etal d'en Alré en neu Prins hum gav ar er pratel-emgann. Klask e hra Iehann achiù er brezél hemb er stourmaden devéhan-men, meit n'hellant ket hum gleùet.

Jan Pentiévr e saù ihuél hé boéh énep menoh er Fransizion a rañnein Breiz étre Charles de Blois hé fried ha Iehann Montfort, nezé un tér a emgann e saù. Charles e zou lahet ha Guesclin feahet.

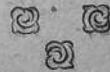
Hanùet é Iehann, Duk ar Vreiz abéh édan hanù Iehann IV, ér blé 1365.

E pep léh, tarh e hra ul Leuiné vras é kleùet en doéré eurus-zé. Er Peah, en Eurusted e ié de zonet én dro é Breiz revinet get ur brezél en doé padet muioh eit tigent vlé. Feur Guerran groeit é 1366 e achiù er brezél.

É bro-Frans, kanderhel e hré hoah er raz hag er vizér épad pear-tigent vlé : betag 1453.

Seùel e hra en Duk ur Gansortereh eit inourein er Vrezélerion kadarnan, e hrér « Kansortereh en Hermin » anehi. Evél arouéz, ur hollier herminiget e oé gusket.

En Intronézed en devoé brezéleit guel eit ne vern più épad er salcad-zé e oé pedet de gemér ou léh é mesk hé Izili.

ER GOULEU-DÉ

Tarhein e hra en dé én Ebr glas morgousket
Ru-roz liüet.
Kent steuzia béet ér sklerdér burlutus en Hiaul
Ur stiren e daul
Ar Doar en déieu-han
E giz ur Henevou laret é guh d'en Ol
Hé derén gaeran.

Er Géant e soubl a hed klé guerh en henteu
Édan pouiz er Gloéh-noz.
Hag er Vinoten e rid a dréz er Pradeu
É traon er Roz.
Él er Lanneiér
Zou un hent ligernus, sablet a ziamanteu
Edan pas en Tremener.

Teréneu kunv! Frond huek er Bleù ag en Han!
Liù lirhin en Néan!
Deit ol de gaerat Hunvré flour aleuret
Men Dousig bamet
E déh get en Dé.
Meit siouldér bras en Noz nen dé ket hoah torret.
Kousket me Haranté.

.....

Tost d'er Rozen hum harp doh mangoér en ti
Ur Rozen gaer aral
Deulegad glas ha kunv e vinhoarh d'ein gethi
Me laka de chonjal.

Me garehé en devout rah er Rozeneu
E gresk é pep Liorh.
Men Dous! m'ou digasché d'oh a vréhadeu
Ha me garghé hou Proh!

Me garehé ridek ér Penkérieu brasan
Léh me ma é bleù
El lilas. Me blantéhé eit oh er vraùan
Ag en ol Goedeu.

Bleùen vraùan ag er Bleù! Rozen me halon!
M'em es hou kuélet!
Dihousk Doar! En Eurvad hag el Leùiné hé gron.
Me Gouleur-dé e zou saùet!

EN ANKEU

É kreiz Prad ur Flangen groñnet get kléieu plantet a Zerù goh, er guellan berlé mar zou aveit el Loñned korn, ur Verh ieuank én hé saù e laboura get gourhed ha kegil er hoarh anehi dalhet get ur seien ru. Hé broh vér, hantér guhet édan un dantér glas e lausk de huélet hé z Reid skan én hé boten koed. Liù guen hé hollier e seblant hoah guenoh édan en Hiaul hag ar hé fen ur houifet giz Kerné-Izél groñnet get é seien ru-roz e laka él ur bleùen ar hé fennad-bleù milén liù goaneit anehon e seblant bout guélet él a dréz térenneu el Loér. Er sklerdér e ligern én hé denlegad glas, ker kaer, ker kunv ne hel bout méit merch Glanded hé Inéan.

Marc'harit e hrér ag er Verh ieuank-zé ker koañt. Ar tor er Mañné, ur hrann-bautr e heli er Vinoten é tistroein ag é Barkeu hag e lausk ur gir benak é tremen eit gobér chér dehi. Er Verh ieuank e saù hé fen hag e reskond dehon é vinhoarhein.

Er Vleùen huen ag er Pradeu en doé lakeit el Leùiné de vleùein én é Galon met souéhet meurbet e oé é huélet er skourreu ag en Derùen tostan bout hejjet ha neoah en amzér ne oé ket eit lezel de dremen éhen erbet, aùel erbet.

É galon karget a joé el laké de huélet er guh-hiaul splannoh, ligernusoh eit en déieu aral é kerhet get é hent trema er Gér met é Spered ne hellé ket hum zistag doh en Derùen vras.

Ur Sul d'anderù, arlerh er Gospereu, Marc'harit fchet kaer e ié d'er Fetan : broh velousenet, kollier frizet, kouif dantelez, dantér liù lirin gethi. En Dén ieuank d'é du e zistroé ag er vorh. Péh ur blijadur aveit hon de gavet er plah ieuank-sé ar é hent ! Leùiné é Galon e oé guélet én é zeulegad liù er Mor ker kunv ha ker dispont ar un dro.

— Dé mat d'oh a galon, plah ieuank ! É het d'er Fetan. Lausket me de gargein hou pod mar ne zisplij ket d'oh nie diarbennein.

— Bo surhoalh, karget ean mar karet, emehi. Hag embér er Pod pri e ia ér méz ag er Fetan lammet él ur skudellad deur, é tivirein ha karget a zeur fresk ha sklear.

— Él digol, reit un banig deur d'ein ?

— Mar hou pé séhed, keméret Dén ieuank.

Ha hi e laka hé dorn ar er Pod.

Lan e gemér ur banig deur de dorrein é séhed hag e vok d'en dornig pozet ar er Pod, ker lirin él me ma ag en dégemér e hra dehon é zous.

— Pozet, Lan, pozet ! Fachet on doh oh, é han kuit tuchant... Kenevou !

— Pas elkent, Marc'harit, ne laret ket kenevou d'ein. Met er Verh ieuank e zalh de gerhet get hé hent trema er penhér.

Lan e chom skampet, é hanal trohet, é galon e sko tauleu bras... En taul-men, m'em es guélet unan benak é trézein er Vinoten ha steuziat ér fao. Più é haneh hé heli ker divergont ! M'er hanañou ha me rei ul lam mat dehon, m'en toui !...

Er Gouian e zou deit én dro. Gouil Nedeleg e danl é Leùiné é pep Tiegeh. Er Ré goh él en Ieuankiz e zou 'alpet én dro d'en tan aveit er filaj kent monet d'en

Ovéren Greisnoz rak en daul e zou kampenet pél zou aveit er Pred bras. Lan e zou deit hag én é saù doh en Nor e zeviz get er Bautred aral; é zillad suliek gethon, tok velousenet get blouken argand.

Marc'harit chouket é mesk er merhed e hoarh, e zanevella, e lar kant tra distér én ur labourat get hé bizied akuit. En horolaj e sko un taul: unek ér hantér é.

— Mal é tostat d'en Iliz mem bugalé, émé er Vam vat é seùel ag hé hadoér; hé unan gaer bremen é korn en Uéled rak er Mestr e zou marù guerso.

Hag embér en ol e zou ar hent er vorh.

En Iliz e zou sklériet kaer, open eit ne vehé kredet get en tan-rid, lakeit eit er Gonil bras-men.

Er Hañneneu en inour d'er Mabig Jezus e bign get en Ensans trema en Néan é kanderhel a vlé de vlé kañnen en Eled a Vethléem é l peden er Gristenion tolpet en Noz men én Ilizieu e gandallh peden er Vugulion.

El Lid e zirol hag e achiù é Leüiné er haloneu.

Ha nezé én hent d'er gér. En distro e zou poéniosoh rak mar a unan e zou skuiz bras.

Iein é en amzér; el Loér e zibouk a huéhieu é mesk er Houmoul karget a zeur aveit steuziat aben.

— É han d'hous ambrug én tioélded, emé Lan. Ha plijein e hra d'oh en dra-zé, Marc'harit, arlerh er Henevou garù e hues laret d'ein.

— Plijein e hra erhoalh kement sé d'ein. Ah! me henevou e ve ankoéheit pelzo rak ma oh ur Pautr mat.

— En Noz-men ne garehen ket kleùet kenevou erbet ar hou tivés rak me halon e zou rè hoasket, rè dreboulet... me garehé ne pas hou lezel monet hous unan kaer.

— Perak enta, Lanig?

— Met ne huélet ket enta hoah ar er hlé un dra be-

nak du-kel. Haneh é hous héli é pep léh. Dén pe Semeill en Noz-men m'el lahou!

Ur hoarh skiltrus e reskond d'en dén ieuank.

Marc'harit e chom lorhet, er réral e zistroé en hent pras. En un taul ur pikol dén, ment ramzel dehon, e zibouk dirakté.

— Krog ém dorn, dén ieuank, émé ean é skrignal ha lam genein er falh-men e hra kement a boén d'ha Galon tinér.

Lan penfollet get er gounar e huch, é fardein arnehon :

— « Ah! Ankeu miliget! d'emb ni hun deù!... hag édan en taul el laka de strebautein tré ma ia er falh de goéhel pél ar en hent.

Er Semeil hirirus e riskl ar hé lerh, en dastum aben hag hum gol én tioélded.

Nézé Lan e grog é dorn Marc'harit ha sterdet kloz én é hani e gemér én dro ou hent. Get ur paz preset kerhet e hrant hemb sañnein grik.

En distro ag en hent pras ur Goleüen goan e zou gnélet é krénein étré er bod-fao; un herrad arlerh diù holeüen int e ia ar greskat nerh ou flam ru-tan.

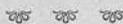
Marc'harit spontet e sant nézé hé nerh é vagañnein, e guh hé drem ar skoé hé dihuenour rak en Ankeu guen é saù dirakté arré get é zeulegad é flamminein, é ruzal un tam lien ker guen éldou. É falh, en dir luenmet anehon e ligern e zou saùet adrest ou fenneu.

— Ne dostes ket! Diaul rebourset ag en Ihuern! e huch a bouiz pen Lan, é tenein ag é fiched é goutel ker luem é zir é l hani falh en Ankeu.

Ur hroah ag er hartér, sorseréz un tamig ou helié ahoudé er vorh e zigoéh hag é valohein get girieu burhudus e daul hé chapelet ar el linsél é stleijal eit pellat

en Drouk-spered. En Ankeu e goéh, Lan e sail arnehon hag e sko get é goutel get ol é nerh é deulegad é énébour.

Er Semeil arfleñet e saù un tamig, e grog énhon hag en diskar d'é zro hantér-varù ar en dachen. Nezé é seùel é ur Vrogonen e rid devat er Verhig hoaleurus harpet ar vréh er Hroah aveit rein dehi er bok devéhan — dré Gaz doh er Garanté.

ER PERHINDED

Er Groéz-hent étal d'er velin goh e gousk dilézet édan skeud er gué ihuél, trémen e hra diù Verh ieuank. Deit dré hent pras en Alré ha keméret geté en hent e zeval trema flagen Tréh-Alré, és é guélet e mant perhinderion e ia de Geranna ha doh ou guskemant é giz er Vro, kollier ha kouif guen, e mant a Vro-Kerné. Ou diù e zisko bout é begin rak dougein e hrant er mantel. Kerhet e hrant hemb sañnein grik.

Unan anehé neoali nen dé ket haval mat doh er merhed aral e huélamb én dro d'emb. Kerhet e hra skanùik, ker skanùik ne hrant ket hé faseu trouz erbet ar en hent. Seblantein e hra ne dostant ket hé zreid doh en doar. Turel e hrant plégeu hé mantel ével ur splandér goan e riskl betag en dias édan loc'h-diloc'h er herhed. Hé houif hag hé hollier e zou guennoh eùé eit hant hé hoér.

En ur gerhet buan, turel e hra honen ur sél nehanset ar er pradeu hum stréù doh un tu ag en hent hag ar en Néan rak en Hiaul e zou kuhet hag er goubannér-noz e laka de steuziat a nebedigeu én tioélded, liù glas en Ebr ha liù guerh en Doar. En Noz e dosta hag e ha de bakein én hé gouélien en dud hag en treu ha pé l é hoah en tour ihuél get delùen en Intron Santéz Anna. En un taul, pozein e hrant de cheleù. Un herrad arlerh kerhet é hrant get ou hent arré meit kent pé pozein e hrant a neùé soçhet bras. Distrocin e hra er verh ieuank he fen d'arvestein ar hé lerh mar ne za ket en trouz doh tu en Alré : meit pas, doh tu er flondren ne laran ket.

Na péh ur safar ér flagen ! Petra hel bout kement-sé ? Penaus, ur foétere, meif ne huélér dén erbet én tachad men. Ne hreim ket ur paz érauk ! hag un hirvoud e saù ag hé halon hantér-vouget get en anoéz.

Er hours memb e drémen un aùel-dro tuem haval doh hanal loñned chuél get er redadeg, é skubat ou drem hag é kas gethon trouz ur vanden vras a ronsed e zevalehé d'er pear troed trema er flondren.

— Heli mé él lanneg, me hoér ! emé er berhindéz oeit de Inéan ; hemb distrocin hé fen. Ha hi tuchant én hé saù a drest en hent él lanneg.

Get kalz a boén, pignal e hra hé hansortéz rak en hent pras-sé e zou bet digoret é kosté er Vri.

É léh bihanat, kreskein e hra kentoh er safar ér tachad ihuél-men, spontus é er hleñet : stokadenneu arnáj dir, garmeu, klemmeu a bep tu, trouz er ronsed e fard ér Meskadeg e zason él er gurun ag ur pen d'er pen aral d'er flagen. Meit drest ol ha dalhmat trouz en dir flastret d'er marholleu hoarn.

En un taul, ur garm skiltrus é saù tost erhoalh

dohé. Hag un herrad arlerh kleùet e hrér boéhieu, kollet ou honzeu dehé ér horùenten dénel-sé. A greiz holl, ur gir pe deù e arriù betag ou diskoarn : « Mort... Messire Charles... » O Intron Santez Anna beniget! Chetu ni é kreiz emgann en Alré!... Nitra suroh, e ma er Fransizion é hobér kanveu hag é ouilal d'ou Eutru Charles Bleiz.

Pébeh perhinded e vé genemb!

Nezé, kerhet e hra hardéh de déhein d'er fonnaplan er gosté men ag er flondren.

Ne arsaù ket en trouz neoah, kandalh e hra ér peldér gouiùoh eit en tu men.

A huéhieu e ia ar hoannat meit tuchant adgemér e hra goah eit biskoah.

Huchal e hrant er Fransizion : « Notre-Dame Guesclin! » ou garm brezél.

Keh tud! en Intron Varia nen dé ket a du genoh. Ne ven ket en Eutru Doué ma veint goasket er bobleu bihan get er rè vras.

Argad! Argad!... Chetu reskond hér er Vretoned e arriù betag omb.

O men Doué! na tioélet é en noz! É men e omb ni bremen ha na hiret é el lanneg men!

Meit hé hoer e gerh ataù én hé rauk hag hi hé héli. « Notre-Dame Guesclin! » arré. Kollet int hag erbedein e hrant en Intron Vari de houlen aveit-é harp en Néan. Meit kas é hra én dro en dason :

« Béh d'er Fransizion! Damb arnehé! »

Kollet oh, me lar d'oh, deustou ma oh ambruget get kléan Beltram ha ean memb én hou pen! Laboureit kléañiér, bohaleu, marholleu-hoarn ha goafeu, n'hou pou ket er Vretoned!

Nezé é kreiz er safar ag en emgann, kleùet e hrér er

girieu-men « Gloazet Beltram! Prizoniad Guesclin!... » Meit, ne vern, kanderhel e hra é trouzal en armaj dir pé! amzér hoah hag e hourén didruhé en neù kosté arfleuet.

Aben en taul dévehan : Tréh! Tréh! e darh a bep tu é kreiz ur safar hemb hanù ha bremen boéh en ol Vretoned ar un dro e laka de zason er flagen én hé hed : « Biùet en Eutru Iehann!... Biùet Iehann Duk Breiz! »

Kerhet e hrant dallmat en diù verh ieuank én tioélded de gavet ur vinoten benak hag ur pont-mén digempen, taulé én deur, e hrehé un hent de drézein er hover meit nitra de hortoz ag en dra-zé nameit un doar priek get deur añho ha korz ihué! a hed er hoah. Ret e oé dehé tennein ardran ha distroein trema el lanneg ag er Vri. Digoéhet get en tachad plantet get gué koed-kroéz é giz ur Rabín, hum zisko e hra el Loér étré er hogus ha turel e hra hé sklerdér disliù ar un arvest spontus mar zou hag e sklas a hiriz kalon er merhed ieuank doh hum zizolein édan selleu ou deulegad.

Ur pikol toul e zou bet krouizet én doar hag hir él ur fozél. D'un tu ur vanden soudarded, diñad peur ha divalaù geté, un hantér-loér a dok ar ou fen, ou fusil én ou dorn. D'en tu aral darn un armé a vrezélourion kalonek, keméret de brizonerion; lorbet d'ur Pen-brezél Glas ker geniard él dallé get er brasoni, e zou é hortoz er marù. Diskaret int a stedad a hed en toul ha hoéhel e hrant ér fozel hirizus-sé édan tenneu er soudarded disléal, kri ha divad-sé.

Steuziat e hra el Loér.

Deustou me ma kuhet ardran er hogus, ne virou ket en tioélded er Rè Hlas de ganderhel ou labour miliget meit dibouk e hra embér él de vout test ag el lahreh gouiù-sé.

Un derén a sklerdér e zichen ar drem unan ag er brizonerion brezél, un dén ieuank flam. Kent koéhel ar er bern korveu marù, turel e hra ur sél ar en diù plah ieuank chomet én ou saù spontet ar en dachen. Meit er sél-sé e oé ker karantéus ha ker glaharus ar un dro ma lakas de bourlammatt ou halon én ou hreiz.

— O hiriz! emé en hani biù, me zad koh!

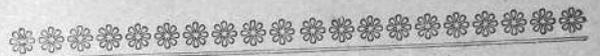
Ha semplein e hra, hé horv astennet ar é hed é kreiz en hent. Hag el Loér e ligerné ataù ar en devéhan tenneu ag er rè hlas; aben en taul devéhan stenziat e hras.

— Ar saù, me hoér! e oé er girieu e lakas de zihunein er gehi plah.

Digor e hras nezé hé deulegad. Fondet e oé er hourhuéled hiribus d'en tioélded en noz karget a harnan é pep trouz ér példér kaset d'en aùél.

Dallmat én hé saù é tal di, hé hoér e hortoz ken ne vou kleüet kloh en Anjelus.

« En Intron Santéz Anna e zou doh hun gortoz duhont! » emehi én ur seüel get un nerh-kalon neüé aveit kanderhel get hé hent.

PARDON SANTÉZ ANNA GUÉNED

A lein hé zron mén grenek, saüet ihuél én ér hag én amzér adrest hé chapél gaer meurbet, Intron Santéz Anna e daul ur sél ar Breiz.

Doh tu er Hreiznoz, guélet e hra Tregériz ha Leoniz é seüel ar hent bro-Guénéed, doh tu er Gornog, Kernéviz é ziréd hag er Retér e gas devathi er Halleued gredus ha rah e vé en hireh geté de saludein Patroméz Breiz. Nag a dud ar en henteu! Hag én tiér, muioh hoah e garehé donet de genig dehi ou haranté!

Kalon en holl Vretoned e zou é Keranna dé hé Fardon. A hed en henteu pras hag er vinoteneu, kerbet e hrant er Berhinderion gredusan aveit diskoein d'ou Intron garet ou des groeit ur penijen kent tostat doh hé autér.

Penijen distér e hrant é guirioné rak Santéz Anna én hé madeleh en des reit dehé un hent hemb par. D'un tu trézein e hra ul lann ihuél e zizol dirak selleu en treméner bamet er vro tro ha tro : pradeu glas get ou gouriz derù vodennek, glazadur tioéloh dehé; parkeu éd haval doh ur brodereh eur ar ur mantel velouzen guerh, ha duhont kér goh en Alré pignet a drest stérig goant el Lok get tour ihuél Iliz Sant Geltas e vé Goarnour en audeu gouriniz Rhuys hag en Inizeneu tro ha

tro Inizi Hoad. Én tural trézein e hra en hent flangen Tréh Alré e gousk didrouz én hé hlood.

Risklein e hra goustadik el Lok én ur flangen don ha stréh betag er velin-deur e stank hé hent meit embér digabestret, fardein e hrant hé deuriou édan er pont aveit balé aroahék arré étre er horz ihuél betag er mor, haval doh er Vretoned fur-sé é viù én ou bro péll doh en darvoudeu spontus betag ma vou digoéhet en dé ou zaul én Isonk ag en Divarveléz.

O rehiér goleit a van, gué ihuél, mammeneu sklér a hed en hent e ridek doh kosté er vri! Ha ti, Lok! goah hunvréus, e vourboutil édan er pont! Pebéh un arvest marzel! Pebéh un taulen dispar!

Krouéet e oé en dachen-sé get en Eutru Doué de vont léh un Dréh vras aveit er Vretoned.

Er Vraùité stréuet ar er vro tro ha tro e gav get guskemant en dud un digaré muioh de vleüein hag ar en henteu pep plah ieuank e zou haval doh ur vleüen liüet lirhin.

Kentéh ma son er hlehier en dud hum dorp dirak en Iliz hag é park Boceno hag embér delüen aleuret Intron Santéz Anna e zibouk douget ar er hravah gaer meurbet, héliet get un nivér bras a Velean, Eskobed hag Abaded ag er Menatieu.

Nezé e saù trema en Néan er Gañnen goh kañnet get hun tadeu, en diskan dehi adlaret pep guéh get kant ha kant boéh :

Intron Santéz Anna
Goarnet hou Pretoned!
Goulenet drest pep tra
Ma veint feal perpet.

Peden a voéh ihuél ur Vro gristén.

Nezé dereüein e hra en Ovéren-bred ar un autér saüet ér méz é kreiz park Boceno.

Epad el Lid chomel e hrant én ou saù er Vretoned é ur bobl prest de zihuen hé Rouañéz ha diskoein dehi hé doujans.

Kent er Greto, seüel e hra un Eskob hag ean e hra ur pas benak trema er bobl. Ihuél é vent, kunv é zrein, girien brehoneg ar é zivés : a ean vehé en Eutru Tugdual pe Badarn?

Pas, é huskemant nen dé ket guen, haval mat é doh hani en Eskobed ag er hantvleadeu devéhan. En Eutru Eskob Guéned é, en Eutru Tréhion, galüet a Vro-Landreger get en Eutru Doué ha Santéz Anna aveit goarn er Guenediz.

Én ur predeg helavar dégas e hra de chonj er Vretoned petra e zeli bout er Gouil bras-men. « Ur Pardon, emé ean, e zou un dé a benijen, a santéleh » rak ean e houi en des groeit paud mat anéhé penijeneu épad en neü zé-men a houil. Arlerh en devout reit er spi e oé bras er garanté e oé get Santéz Anna aveit er Vretoned ean e lar ur gir benak é galleg aveit rè a Vreiz Ihuél, perhinderion gredus eüé ha ker stank ou nivér.

Bremen e saù kañnen en ol Bobleu gristén ag er Bed; er Greto ha nézé dereüein e hra Aberz en Ovéren.

Ur hloh e son : soublet hou penneu, kristénion! Pedet aveit hou pro, Bretoned!... Krouéour en Néan hag en Doar, rak Ean é er Mestr ag er Bobleu, e saù pe ziskar revé é Vennereh er Broadeléheu.

Arlerh komunion en Eskob Pardoner, achiü é en Ovéren.

Er Prehésion hir ag er Velean e anbrug Intron Santéz Anna betag hé Iliz én ur gañnein hé melodi hag

én ur drugèrèkat en Eutru Doué ag er grèseu reit gethon d'er Perhinded bras-men.

A hed en dé hé autér e vou ur mor a sklerdér hag a dan renéueet hemb arsaù get er pileteu dinivér e tosk d'hé zreid.

Arlerh er pred a Greizté er Gospereu e zou kañnet ér méz él de vitin. En Hiaul e ligern bremen meit mar dé tuem, er haloneu e zou tuemoh hoah ha dén erbet ne ziléz é léh d'er rè e glask tostat doh en Delùen burhudus.

Er predeg brehonek e zou cheleüet get en holl ér siouldér brasan ha get er spi e gavér é mesk en dud a Fé. Aveit er prehésion, er Sakramant — mélet re vou — e zou douget get un Eskob. Rah er berhinderion tolpet ar er rakér dirak en Iliz e hortoz benoh er Sakremant e zou reit dehé a lein dergei bras mén en Iliz.

Inou, er vraüan guskemanteu ag er Bed abéh e zou guélet. Edan térénneu en Hiaul, liggernein e hrant en dantérien liüet lirhin goarniset a berléz a bep sort hag a vrodereh pinüik épad ma huélér é valé er houifeu guen ag en ol hornadeu-bro a Vreiz e skléra en dillad du velouzenet a bep tu.

Kent kemér hent er gér, ur Houn e zou kaset d'en Néan aveit er Rè Varù ag er brézel hag ur guéladen e zou groeit d'er Bé saüet én ou inour.

Autériu er pemp eskobti Breiz e zou tro ha tro ur Véred ag en talben brezél.

Ér chapéliou-sé, en autér ketan saüet e zou hani Sant Brieg. Kement sé e zisko Fé biù ha kriù en eskobti sé. Ér Véred léhet étre en neù dor dirak er chapéliou e vé énhí Bé ur martelod ha Bé ur soudard.

Béieu hemb digoreu kaer él marù en Harozed sé. Ur boem doar goleit a dréh, ur Groéz koed e zoug ur

horonen glazadur ha boned ur martelod pe tok-houarn ur soudard.

Merhériou gloriou! Koéhet ar el leur-emgann, kousket én hou klod én Doar-men épad ma trid a Leüiné hous Inéan én demeurenseu ihuélan ag er Baraouiz!

DISTRO PARDON SANT GELTAS

En Noz hé fen goarniset get hé diamanteu kaeran e zichen difon ha sioul ag en donded en Ebr glas én ur ziroltein hé gouél ledan, e goéh ar en Doar hag e guh én é blégeu rah é vraüité.

Téheïn e hra en Hiaul ha kubeïn e hra ér Mor bras épad ma kerh el Loér érauk hé Mestrez gaer én ur seüel hé gleuzeur argantet de skléréin hé faseu.

É kreiz hé zérenneü e stréü ur splandér guen ha flour, ur semeil skan él ur moped e riskl goustadik a drest d'en deur goleit a direnneu argand e grén edan er sklerdér. A nebedigeu, é vent digras hag ihuéel hum zistag hag embér un dén e zou guélet splann gusket get ur sae huën sterdet é kreiz get ur houriz léz; én é zorn ul livr, seïenneu medalenet dehon é pign, él de verchein er pajenneu tachadeu poellek dehé.

Tostat e hra perpet doh en Aud hag ar é zrem tér, ur vinhoarh kunv e vé guélet hag e zisko rah er vadeleh e vé én é galon.

Na kaeret é! Biskoah dén erbet nen des diskoeit kement a vrasdér én é gerhet! Hag é selleu don é zeulegad rah er gunveleh ag en Néan e vé guélet.

Un Sant bras é! Arouéz grés Jezus-Krist e hron é ben get ur gerlen eur... Meit péhani ag er Stired diverüel zé ag er Baraouiz é er Sant-men?... Aveit disken ar audeu Breiz-Izél ha donet doh tu inizen Hoad, ne hel bout nameit Sant Geltas.

Sourein e hré er chonjeu sé é spered ur verli ieuank e gerhé a hed en deüen én ur zistroein doh Pardon Sant Geltas rak rah hé chonj e oé get er Sant bras-men. En ur gerhet, spial e hré er semeil; hé spered bamet. En un taul, pozein e hra de cheleüet én Noz hemb aüel na trouz en houlenneü.

Er Semeil digoéhet tost d'oh en Aud e lar nezé a voéh ihuél :

« Salud, Breiz-Izél! me eil bro, doar eurus em es gouniet de Jezus-Krist léh ma on marù hag e hoarn hoah get karanté me relegu! Dégas e hret chonj d'ein hiniü en dé ma oh goasket a bep tu, ag en trebilleu me Mam-Vro garet Breiz Veur, ar dro en devéhan bléieu ag er pempvet kantvléad; maréad me gañmedigeh.

Caup-meur! me zad mui kristén ha Roué goaleurus Strat Kluyd, me chonj eüé énoh! rak arlerh en devout stourmet kalonek betag en dizespér ar un dro get er Vretoned aral a Vreiz Veur hemb kavet repu erbet nameit é mañnéieu Bro-Keumri, guélet e hues hou mab karet hou tilézel aveit er beden hag er Studi. Ha revé gourhemen Doué, mont de bredeg en Aviél, pas hemb

kin é Bro-Keumri meit én tu-ral d'er Mor, én Iuerhon hag é Breiz-Arorig.

Béet de virüikin lodek é leüiné er Baraouiz! »

Kleüet e oé bet er honzeu-men get er verli ieuank, hemb kollet ur gir ha seüel e hras ag hé halon un hirvoud.

Nezé get ur voéh e grené get en anoaz, laret e hras d'hé zro, é koéhel ar he deümlin :

« Eutru Geltas beniget! Ken ihuél en Néan dré hou santeleh é! ma oeh ihuél ar en doar dré hou kouen; penaus chonjal hemb er hrad vad vrasan e hues troeit kein doh brud er Bed; doh hous hanü a Deyrn, ker gelloudus, ker doujet én hous amzér; e hues kuiteit arlerh hou pro garet Bro-Keumri, en doar brudet zé ag er Sent hag er Varzed aveit donet d'er Vro dis-mantet-men hag e oé édan merüel édan hé linsél ludu!...

Ha kement-sé aveit konfortein hag harpein hun tadeu én ou forbañnereh!

Penaus chonjal hemb krénein ne gavet ket muioh a hanaüedigeh vat én hur bro arlerh en devout diskoeit d'emb kement a vadeleh hag a garanté!

Hous Abati, diskaret get paññned n'hous hanaüent ket, laeron-vor kazeit get en ol bobleu abalamor d'ou zorfeteu, e zou bet adsaüet get hun tadeu hag a gantvléadeu de gantvléadeu en des goarnet hou relegu betag hun amzér-ni.

Siouah! fondet é arré bremen hag hou telüen e zou lakeit ar en doar nuah én hous Iliz haval doh ur mén hemb talvoudigeh.

O Eutru beniget, distroeit hou pen doh kement a fallanté! »

Meit é léh de zilézel en doar iein-men, tostat e hra hoah er Sant doh en Aud ha pozein e hra étal d'er fetan.

Er verh ieuank e lar hoah él un erbeden verùidant « O hur Patrom karet! Ni Bretoned guirion, é omb chomet féal d'oh él hun tadeu ag er hantvléad devéhan. Arfleüet é huélet en Dispeahiou-zé, tud dízoué é tégas er raz én hou tí aveit en eil guéh, lakat hous Iliz ker koh él en hanù a Gristén ér vro-men, d'hobér ur hardi, seüel e hrant baniél er Frankiz.

Hemb doujein nag er marù nag en temalasioneu, brezél e zou bet geté épad pempzek vlè aveit klah de zisohein get ou fennad ha lakat en dud fal-sé de zakor d'oh en inourieu lammet a ziarnoh d'en Dispeah. »

— Héliet em es ou zrebilleu hag él guéharal ne hellan ket hemb un tarh-kalon hou kleüet é harmein ker klemmus, chetu pèrak é tan amen, én dé-men a men Gouil aveit hou konfortein hag hou kelennein. Me lar d'oh, Bretoned goaleurus, él ma laren d'em henvroiz kér ém fredegeu hag ém livr : « De excidio Britanniae » e zougan ém dorn; Mar doh goasket ha feahet d'en estrén, mar chuillet él hou tadeu dareu huerù ar en darvoudeu dígoéhet én hou pro, héliet er skuir em es reit d'oh ha n'ankoéheit birüikin er honzeu-men :

Él on mé a pe oén ér bed-men a dristé hum dennet a gosté én Inizen Hoad : de laret é, aterset hou konsians é siouldér hou chonjeu ha pél doh pep ardeu er Bed. Nezé, kaset e vou d'oh get en Drinded Santél, ur sklerdér douéel hou lakei de hanaéin en hent de héli aveit adseüel hou pro.

O Breiz Veur! O Breiz Arvorig! broieu ker flour, broieu ker mat! m'hou kar perpet a greiz kalon! »

Nezé, guélet e hras er verh ieuank e steuziat a nebedigeu en Abad santél Geltas é splandér karget a dreu burhudus e stréüé el Loér gouian-zé ar er Mor bras.

UR VRETONÉZ ÉR BLÉ 1870

Épad amzér blaohus er brezél get er Prusianed ér blé trihuéh kant dek ha tri-üigent, ur Vretonéz ieuank diméet ur miz benak kent er brezél en des reit ur skuir hemb par a garanté aveit hé fried. Ével er Geltéz brudét-sé ag en amzér koh, Eponina, hé haranté e oé hemb som, hemb eah, hemb dístro!

Deit a Neù-Brisach, bro Alzas, de Huénéed aveit bréhatat hé zad édan merüel, n'hellé ket padein arlerh marù hanen pél doh hé fried : treu burhudus en des groeit get en hireh d'er havet én dro ha de vout él léh ma hellé bout lahet.

Kuitat e hra Guénéed hé unan gaer édan goarnasion en Entru Doué.

Kavet e hra er Brusianed étal kér Bourges hag er mézeu Alzas édan ou bili phoudé pél amzér. Etré Colmar ha Neù-Brisach ur bagad bras a Brusianed hum gubé én ur hoed bras e hrér koed Hart anehon.

N'hellé ket mui mont péllou. Chifet bras e oé é chonjal e oé dilézet agrén rak dén erbet ne hellé kas doéré d'hé fried e hourhemené Kriüléh Mortier (1) étal de Neù-Brisach.

(1) Er hapitén Castelli e zou deit én é léh, er 14 a Huenholen 1870.

Neoah, én hostaleri Colmar, lèh ma oé lojet eùe er Vistri-brézél bras Jermaneg, er vestréz e laras dehi é té pep suhun ur voéz a « Biesheim » ur vorh tost doh Neù-Brisach aveit kas lihérieu diarben er brezél aveit komandant er hriùleh brudet Belfort.

Koutant bras de gleùet en doéré-zé, goulèn e hra get gred ha her get er vestréz de gonz dohti.

En trénoz er voéz kalonek ha kadarn-sé, lan a vadeleh aveit er Fransizion hag e hanaùe el letenant pried er veajouréz, e geméré ul lihér aveit hon.

A pe zigoéhas d'er hriùlèh, noz du e oé hoah.

El letenant e oé é achiù é dro-noz ar er mangoérieu a pe zigoéhas gethon en doéré e venné er hasouréz-lihérieu konz dohton.

Ean e chomas bamet é kleùet en doéré ker soéhus e gasé gethi meit a pe zereùas de lén el lihér e ras dohon; en dareu e ridé ar é fas...

O ya! goaleurus bras oh! peur keh dén ieuank; dihuen e hret amen tud er vro-men ne hanaùet ket hag hou pried dilézet péh dohoh e zou marsé édan koéhel etré dehorn er Brusianed!

Er voéz garantéus-sé, én ur huélet glahar mut en ofiser^e douias én hi hé unan e unañché a neùe en neù den ieuank-sé.

Er suhun arlerh, kemér e hré én dro hent Colmar get ul lihér aral kuhet mat eùe él en hani ketan. Eih dé de hortoz e oé ur hantvléad aveit en Intron géh drest pep tra én ur gér keméret get er Brusianed. Digoéhet en dé aveit hum gavet én dro en diù-voéz-sé ker kadarn unan él égilé e laka én ou feu de vonet de Neù-Brisach én despet d'er Pen-brézél von Treskoff en doé nabet grons dehi en otreadur de dostat doh er hriùlèhieu groñnet get é soudarded.

Bremen, mar a zéieu hir ha melkonius e dreménas hemb nitra a neùe, hemb doéré erbet ag er plah Biesheim. Ur chonj glaharus e hoaské kalon en ol én hostaleri : Marsé e ma bet keméret ha fusillet él er hén dén e hré er memb chervij érauk.

Aben en taul devéhan, un dé, ardro kuh-hiaul, un taul e zou skoeit ar dor er hambr : plah Biesheim é hag hé ni, un dén ieuank huézek pe trihueh vlé e lakas, kent ou huitat, ur pakad guskemant é giz er vro, ar en daul.

Er hours e oé deit de drémen dré guh hag én ur fari eùeh en enebourion.

En Intron ieuank, hé halon tinéreit, én ul lusk a anaùedjeh-vat, e gemér dehorn en Alzasiénez hag e bok dehé él d'im él kaset a berh Doué d'hé ambrug.

Nezé, guskein e hra hé dillad neùe hag édan bér en diù voéz e zichen d'er gegin lèh ma oa keméret én ur dremeu un dornad huilér. Hé halon kriù ha lirhin betag er hours-men e sterdas pe oé lammet hé bizeu-eured gethi aveit duat hé dehorn ha get un hirvoud el lakas kuhet mat ar hé halon.

Doué hemb kin e hellé gout ha ne vehé ket lammet gethi de virùikin er bizeu-sé kent ne vou saùet en dé dré en Ankeu e oé merhat doh ou gortoz.

Arlerh en devout pedet Doué é donded ou halon d'ou ambrug Ean-memb, en tri veajour e ziblas hag embér e zou kollet é tiòlded en noz du ha iein.

En hent e oé hir hag én noz-zé a Hénoal, aùel skornet bro-Alemagn e chomé sklaset ér gué ihuél goleit a erh. Kerhet e hré er hrenn-bautr deù pe tri pas én ou rauk ha dén ne sañné grik.

En Intron ieuank e oé hé halon karget a leùiné meit a huéhieu e droé én hé fen mennoheu hé laké de hiri-

sein, neoah, skanùik e gerhé dré er minotenneu e dréz pradeu, tachadeu koédek hag en doareu léh ma hum stréu én han er bléad péel duhont hemb klé na fozél.

Arlerh en devout baléet péel amzér, d'igoéhet ind get koed meur Hart.

Nezé, distroein e hra en Alzasiánéz hé drem kuer devat hé hansortéz hag e lar dehi a voé-izél :

— Ur bagad bras a Brusianed, pemp ha tregond mil anehé e zou kuhet ér hoed-men meit rekis é d'emb en trézein aveit mont de Neù-Brisach.

— Ne vern, damb atàù! e oé hé reskond.

Ha chetu ind ér hoed. Diésoh hoah e oé balé inou rak bodennek erhoalh e oé a huéheue hag er vinoten stréh e oé é de gol : ret e oé de bep unan kerhet unan arlerh en aral.

Penaus laret pegethet amzér e badas er valé néhan-sus-sé!... Én un taul, é kreiz en noz didrouz-kaer rak ou zreiz e flastré ur pallen tiù a erh, un trouz skan e zou kleüet. Un dra benak en doé heijet ur bod-kelen.

En tri veajour e chom én ou saù é hortoz hemb kredein hanalein. En trouz e zou kleüet én dro hag ag er skoureu heijet, en erh e goéh ponnér ar en doar.

— Keméret omb! emé er pautr ieuank én ur zistroein devat er merhed hag ean e den un ibil-tan e ra un tam sklerdér.

Keméret oh, keh tud! — Girieu blaohus mar zou, mar doh keméret en noz-men; arhoah e veet marù.

Er sklerdér-sé e spont muioh-mui en Én-noz rak un Én e oé, kuhet ér bod-kelen hag ean e ia kuit a nerh é zihaskel én ur lauskein ur griaden skiltrus.

— Nen domb ket keméret hoah, e lar nézé é voérep, kerh get te hent me fautr rak er goleü-dé e darhou embér.

Er valeaden e zereù én dro épad un tam braù a amzér. Dré sour kerhet er skuizdér e hoanné diùhar ér peur keh Intron ieuank hag hé spered e oé tioéleit muioh-mui arlerh en taul-men a pe oé tréménét er hoed.

Er mézeu én tu ral e oé dizoleit-tré. Ur huern vras ham stréu a bel, trézet get un hent pras, groñnet d'en réu tu a steden gué koed-krén ihuél meit e lauské en hent dizoleit a dachaden rak paud mat anehé e oé kaéhet. En un taul, dibouk é hra el Loér kuhet betag er hours sé dré er hogus e ridé stank ha poumér skubet get en aüel ha lakat e hra de goéhel hé sklerdér guen ha ien ar en taulen melkonius-sé. Néze er skuizdér ar eu dro get er perderi e laka hé hanal de hoañnat ha simplein e hras tostig..

É huélet kement-sé, hé hansertéz e grog én hé bréh ha get ur voé mougé get er spont e lar dehi :

— « Hardéh! Intron geh, nen dé ket er hours de vanañnem amen. Chonjet én hou pried e vé doh hou kortoz duhont? »

Kentéh men des kleüet er honzeu-men er peur kék moéz ieuank hantér-varù e saù hé fen hag én ur vran-sellat e laka hé zroad ar hent dizoleit er gué koed-krén. Er huern treménet hemb droug erbet, er goleü-dé e ié perpet ar greskein hag ou buhé e oé mari eit biskoah étre dehorn en Eutru Doué rak na tioélded, na koed erbet bremen ne hellé ket mui ou huet doh guélet gedourien en armé Germaneg.

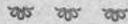
Arlerh en devout kerhet fonnaplan ma hellent ind e zigoéhas ar en doareuiér dihuenet get tan en hañno-neu gall ha mangoériu kriüelh Neù-Brisach e spurmanté tost erhoalh dehé.

Un herrad amzér arlerh, ar ur pont ag er man-

goérieru er hriùlêh, édan térenneu en Hiaul e saùé, en Eutru Doué e unañné a neù en neù den ieuank en doé unañnet ur miz benak kent.

Aveit trugérékat Doué en devout ou goarnet éu ou veaj ker risklus, en Intron e chomas tri miz d'hoùér én dro d'er soudarded gloazet kuhet édan en doar é kampreu e hrér « Casemates » anehé é galleg.

En Intron e gonzér anehi amen e oé Nathali de Kerhoënt déméet get el letenant Arthur de Volz.

DEVEHAN DÉ UR HRIULÉH

Neu-Brisach 1871

Hurennek e oé en amzér. Aùél iein er gouian e skubé en deur é ruieu kër. Hé mangoérieru kaer meurbet ne stergañent ket é deur du er Rhin. É mesk en tiér hanté-ziskaret ha losket get en tarzerézad ne chomé mui ar saù nameit tour en Iliz hag arnehon ur vaniél huen burtelleit get en aùél.

Ne vezé guélet ar er paùé nameit ur voéz benak é trémen ur huéh benak en amzér didrouz é l ur semeil pé hoah ur pen-gedour Prusian tér ha didruhé hag e

lauské é gléan de ruzal ar er paùé é l aveit laret d'en ol e oé er Germaned er Vistri.

En dé-zé e oé un dé a ankin, un dé glaharus mar zou drest ol aveit er soudarded kalonek en doé dihuenet kriùlêh Neù-Brisach épad pear miz; rak en dé-zé é, e zebent dilézel kër arlerh en devout reit on armaj d'en enebour.

Étal en nor e hrér anehi : Dor en Alemagn, e oé colpet ur vanden Germaned hag e zelié kas er brizone-rion kuit. Er penneu-gedour e ganpenné pep tra aveit dégemér en benùégér-brezel én ur hortoz en ér merchet aveit er Fransizion de laret kenevou aveit mat de Vro-Alzas.

En un taul kleùet é trouz tud é kerhet. Chetu er Fransizion, er soudarded ar droed de getan. Dirak en nor, pozein e hrant ha kentéh peb unan e ra é armaj d'er pengedour Prusian e oé inou aveit ou dégemér.

Tro ul letenant ieuank e zou bremen. Ur Breizad é. Saùet é ihuél é ben gethon hag én é zeulegad ur mor a gouñar; sellet e hra arfeùet d'oh en ofiser prusian e zou én é saù é hortoz er gléan-sé en doé bet ruet ker liés é goéd er Germaned, é tihuen er hriùlêh goalourus-sé.

Ha ean é, e za dégas d'en enebour, dilézel étré é zehorn er gléan-sé en doé laboureit stank é mar a daulen kaer ér hrogadeu saùet ker liés én dro d'er mangoérieru Neù-Brisach!

— Birùikin, Prusian erbet ne zégemérou dré men dorn me hléan! e chonjé el letenant breton én ean é unan. Birùikin ne zakorein me hléan!

Nezé, hamb sañnein grik, tennein e hra é gléan ag er gouhin hag er laka édan é droad tennet ar er dornél anehon hag en tor dré en hantér. Nezé, kemér e hra

en neù dam hag ou zaul én deur er Rhin a dréist er pont taulet bremen ar er stér.

Er pen-brezél Prusian, ru é fas get er gounar, e huch hag e valloh é Germaneg doh un enebour ker tantonus épad ma tarh é stedeu er soudarded gall er girieu men : « Biñet el letenant !... »

Nézé, rah er soudarded kalonek men ha ker gealeurus, ou halon intañnet a gounar hag a vanjans, e gemér ou « baïonnette » hag ou zor pé ou zaul ér Rhin.

Embér, goleit é en hent a dammen dir édan selleu er Brusianed penfollet.

Tost d'er pont, ur voéz ieuank, gusket é du, e hélié get spont er pch e zigoéhé édan selleu hé deulegad.

A pe huél térizion en neù vanden enebourion, a pe gleù malloheu er Brusianed hé halon e ia kuit ha chetu hi é ouilal. Un Alzasianéz e oé tost dohti e lar dehi get ur brasoni n'hellé ket kuhet : « Ne ouilet ket ! Ur Fransezéz ne ouil ket dirak en enebour ! » Ha hi e gas er geh voéz ieuank, goasket hé halon é chonjal e hellé er Brusianed lakèt er Fransizion de béein kir ou hardéted.

Un herrad amzér arlerh soudarded hag ofiserion Frans e dremené dré Dor en Alemagn, e drezé er Rhin étre deù stedad Germaned hag e geméré hent Bro-Sauz (1) él prizonerion-brezél.

(1) La Saxe.

En ofisér e gonzér anehon e zou el letenant Arthur de Volz.

ER MIZIEU DU

En ur Rabin ag ur Manér koh a Vreiz-Izél, deù jibéozour hag ur verh ieuank, fleuren ieuankiz ou bro, e gerh ar ou goar én ur deviz. En aùél gouian en des heijet dél er gué hag en des ledet édan ou faseu ur pallen ruart marellet a eur. En amzér hurrenek ag er Mizieu du e laka de zichen abret ur goubañner-noz hiroh ken ne vou marù en dé. A huéhieu, pozein e hrant hag ou boéh e saù ihuéloh. En dén ieuank e zisko bout er hohan ag en holl e lausk er girieu-men :

— Er Halleued e oé geté én ou arméieu, pennebrezél erhoalh ag hur ligné aveit derhel pen d'argadeneu ou enebourion hag ou boutein ér méz ag er vro aveit gobér un dra benak aveidomb hiziù en dé ha hur hemér deustou ma omb er ieuankan. Ha me zad, a nen dé ket ér hours-men ar en talben é tihuen ou bro ahoudé dereù er brezél !

É houlén e zou bet dégeméret mat ha ni e hel diblas aveit mont d'en armé.

— O guir é enta en doéré-men ! Biskoah kement aral !

— Arhoah, digoéh e hra me zad doh en talben-brezél d'hun glah ha ni e iei gethon de Roahon aveit mont de soudarded.

— Ha mé, me chom amen, me unan kaer... Ha mar cherret ur fal daul e vein ér gér é vrochennat aveit soudarded ne hanaùan ket !

— O! mar n'em es nameit — ur fal daul — kement zé ne vou ket ré a vizér...

Ur gourdadkoh d'emb e zou bet gloazet peñs guéh én emgann Friedlingen ha tér guéh é Malplaquet ken koéhel étré dehorn en Alemaned.

— Trahoalh em es ag er brezél-men, mé! Me nam e zou hé halon béet a nehans ahoudé tri blé. Bremaen, chetu ni dilézet a grén ér hoh manér gouñu-mea hemb dén erbet én dro d'emb!

— Hama! chetu un dra neùé!... Té zou, Damette, er verh getan ag hur ligné en des bet kement a zoujér hag a eah ag er brezél : méh em es doh te gleùet!

— Eah ag er brezél, mé!... nen dé ket en eùn genein ha na muioh eit ousté!... Dééint rah en Diauled a Vro-Alemagn ama, ind e huélou mar krénañ dirakté; meit me huél splann é ma té en des lakeit é chonj Herùé mont d'er brezél... Té zou ur goal bant! Rè ieuank é Herùé!

— O! rè ieuank! Me gav genein é on koh erhoalh aveit gobér ur floch ahoél. Me ia d'er brezél get me iondr.

— Taù, Damette! arsaù a laret konzeu méhus sord-zé a hend aral ne gonzein kin d'is.

— Ké d'er brezél mar kares, neij trema el leur-emgann ha pen dé guir é on chadenet ama, me bedou en Entru Doué eit ma lum gafines ken tér ha ken kalonek ma chomou en Tréh a du genis. Meit lausk Herùé é peah! Ne zeli ket monet de soudard meit er blé-men e za!

— Er blé-men e za e vou rè zevéhat merhat. Vennein e hran diblas tuchant.

— O men Doué! Na goaleurus on!

— Ne venman ket kou kuélet e ouilal. Damette!... Sellet én dro d'oh rah er goazed e ia kuit él omb aveit divankein er ré e gousk én ou Hlod diverùel ér prateleu-emgann Beljik ha Bro-Hal. Me zeli bremen monet

duhont de gemér me léh eùé hag unan ag er ré ketan, eit lakat en ol de héli hur skuir. D'emb ni Bretoned, diskoein d'er bobleu aral tolpét ar en talben-breuzél én dro d'emb é omb er hadarnan rah pen dé guir é omb a houen Geltiek.

Séhet hou tareu! Kent ouilal gorteit ahoel e veemb marù! Pe vein digoéchet ar en talben, klask e hrein ur bizen brezél hag arlerh me hrogad ketan get en Alemaned, m'er hasou d'oh. Há plijein e hra genoh gobér er feur-sé genein?

— Ya surhoalh! emé hi é vinhoarhein en despet d'hé dareu.

En trenoz e oé en dévehan kenevou geté. Kenevou e daulé hé halon én ur mor a velkoné.

Ahoudé en deùeh kri-men, tréménet e oé ur blé.

Deit e oé én dro miz Kalan-Gouian de zigor frank dorieu en tiér léh men des kavet er Rè Varù un déreu a Eurusted. Én déieu ketan tostoh int dohemb hag en nozeh kent Gouil en Anaon, donet e hrant de choukein doh taul étal d'ou muiankaret.

Arlerh el Liden én Iliz ag er Gouil glaharus-men, er Préhésion e ia d'er Véred. Siouah! Dén erbet ne gerh é unan kaer, drest ol én amzér kri a vrezél : peb unan e zou kenambruged get un Inéan. Penaus ou guélet get deulegad er horf?... Semeilleu disliù keijet get brunmen en Ebr, ken tioél, ken izél én Diskar-han. Ne gavéhent ket sklerdér erhoalh ar en Doar aveit bout guélet d'er rè Viù!

Ur beden dévehan e zou laret ér Véred él ur bok reit dehé, hag er gouél ponnér ag en disparti e goéh arré étrézé.

A hed Rabin en derù goh, dél diséchet dehé e hiriz édan en aùél get un trouz skan ha séh, ur plah

ieuank hag un Intron gasket é du e gerh a basen difon.

Siouah! Dameite é!... Dameite é begin!... Ne gonzant ket en eil doh égilé rak on halon e zou goasket édan ur sam ponnér a hlahar : hiniù é ma brenea dé gouil en neù Vrezélourion ieuank koéhet ou deù ar el leur-emgann. Na hiret é hiniù er Rabin-zé!

Ha neoah! biù é erhoalh én ou spered, en nozeh kent Gouil er Rè Variù.

Na kaeret é oé en tolp déh de noz én ou manér! En ol vrezélourion ag ou ligné e oé digoéhet én ou zi aveit banùéz en Inéañneu; ur banùéz é pehani e geméré é lod en Devéhan de virùikin a ou Mibien.

Karg a dud a vrezél ér sal bras, ker stank e oent ma ne oé ket en daul, bras erhoalh aveit ou dégemér rah. Lod kaer anehé e oé gasket hemb kin get er mañnegou hag er houriz ledan lér e zoug er gléan ponnér ha hir, ou fennad-bleù milén rodelleit e za ér méz ag ou zok-arem; paud mat hoah groñnet pen kil doh troed get ur guskemant nedenneu-hoarn havall doh ul labour brochet net ha réral hoah kuhet a grén édan en dir. Ha nezé ur strollad gasket én dillad mihér kaer meurbet, liùet lirin get klinkeréz a bep sort, tokeu mihér dehé karget a blu, hag ér strollad gasket distéroh ha peuroh e oé en haroz devéhan!

Ou drem e daulé ur splandér flour hag én ou deulegad e ligerné évél sklerdér er vrogon. Nen devoé ket dober a drédan nag a holeù aral, sklériet e oé er banùéz-zé get flam er garanté vro e intañné ou halon!

— O Doué! na glaharet é me halon! Na tioélet é en deùeh-men! Me garehé téhein en Doar iein-men, bout dégeméret me eùé é Breiz diverùel. Ha turel e hra devat on mem Bro er garm ol-gelloudek-men : Breiz de virùikin!... Breiz e zeli padein betag en devé ag er Bed!

ER HOURÜENTEN

Brunellat e hra er Hourüenten hag en noz e dosta. É tostet doh en Aud e saù ihuél houlenneu er mor. Chom e hra en houlen un herrad a blom él ur vangoér deur épad ma kas en aùél gethon hé hriben dentellet él ur vogeden skan. Nezé, kaset d'en dias dré hé fouiz hemb som é tichen hag en hum rol él ur roled papér glas biñenneu argant dehon hag e ha d'hum flastrein ar en aud get un trouz spontus. Hag é ma bremen ledet ar en deùen él ur pallen erh.

Du é en oèbl ha téh e hra er hogus dalhmat é rank en aùél kent monet d'hum gol én tioélded. Koubañnénoz é, met ur goubannér-nouz safarus hag e zevé un nozeh lan a berderi hag a néhans.

A hed er Vinoten e rid ar en deùen dizolo, ur Voéz ieuank e zalh de gerhet en despét d'en aùél, dorn hé mabig dalhet sterd én hé hani. Hé broh e zou boutet a dréz get rustoni hag hé dantér e saù ihuél erhoalh a huéhieu aveit hé dallein; met ne vern, van erbet ne hra a gement-sé rak rè ankinet é hé halon.

— Kerh fonnabl, me Ichannig, rak glaù zou é tonet. Ha Ichannig e labour stankoh get é dreidigeu aveit héli é Vam denstou d'en aùél kounaret hum gemér eùé dohton hag er boutedin e hra doh é vam én ur seùel é bennad-bleù milén-koér. Noz dal é, a pe arriüant ér gér. Get en tauleu e vout en aùél én nor, en ti e zou él heijet

hag er safar e hra er mor doh hum flastrein ar er rehier e garg ou fen a drouz.

— O men Doué! Nag un amzér diharak elkent! emehi, é tigor en nor hag a hé halon e saù un hirvoud é chonjal én hé fried.

Penveuet get en aùél dirol-zé, un herrad e chousant én tioélded él aveit hum gastumat doh habaskded er ti.

Hoah é huélér ar en Uéled, hantér groñnet él luñt, tammigen gleù ru é turel ou fulad devéhan. Ar er Mén Uéled e ha er Vam hag hé hroédur de zeuhlinein aveit laret er beden, peden gredus e saù a haloneu gonsket. Disklériet é bet er Brezél ha Iehann er Moraér e zou bet kaset pé get er réral. Neoh deit e oé én dro ur huéh arlerh er hetan emganneu bras.

A! trahoalh a zevizeu, trahoalh a gonzeu gouli, guel e oé gethi ridek édan en amzér, distroein d'er gér get hé Mabig karet ha diskargein hé ankin, hé unan gaer dirak er Mor. Er Mor hag e oé abek dehi bout ér vizér, er Mor-zé kablus merhat hineah ag un torfet neué!...

Nezé é mesk kant chonj e rid én hé spered e saù ihuéloh koun ur goubañner-noz aral ma oé Iehann ar en trézeu doh hé gortoz. A pe dostas, ean e geméras hé dorn hag e laras dehi én ur vonet én ti :

— Hineah é han kuit arré! Chomet un herrad genein.

Péh ur sel a velkoni e ras d'ein! Biskoah nen doé sellet dohein elsé.

— Ia, mal é chonjal a laret kenevou. Arhoah e vou rè zévehat aveit ivet ur volad flip, rè zévehat eùé aveit kañnal. Ha hineah me ven kañnal d'oh ur soñnen em es saüet aveidoh. Me gas ur chonj eùé d'hur brér Pér hag er Vretoned aral.

Iehann e sterd dornig Léna muioh mui hag en é saù dirak en Uéled léh ma kan er Voéz ieuank, e cheleù hé Soñnen.

Er German en des kerhet én Noz tioél
Hag ér Siouldér
Pé oé tarhet en Dé en doé lausket pé
Harzeu é Vro gaér.
A péñ des ligernet kaer meurbet en Héol tuem
Ar er pirùik miz Est
Taul-soupreñ, spont ha hoari er Hléaniér luem
E oé devé kri er Fest.

Er Helt souchet e den ardran, meit embér
Dastum e hra ol é venüéger brezél
Hag é tistroein sellu é zeulegad tér
Doh arvest spontus é Vro goédek eit turel
Get er Horn-boud er garm hirisusan pel-pel :
« D'ein me, Kelted! »

Nezé, deit é de vout ur stér bras ha brudet
Er Riolen distér, ankbéheit, hemb hanù
Rak dré el lahéréh a hoéd e oé karget...
Kenevou mem Brér!... Pen dé guir oh marù
Kousket taer én hou klod rak en Tréh e zistro!

Er bratel-emgann brudet a rumad de rumad
En des guélet hoah ur huéh diredet ino,
Ag er pear horn er Bed er Gelted a vostad.
Un emgann lan a hoéd mar des, e zou saüet.
Ur hrogad blaohus él nen des guélet
Dén biskoah, e darh. A bep tu, érauk, ardran,
Ar en Emgannerion teval tauleu rustan.
Meit en Tréh e zired ar hé Har aleuret
De zégas buan hé Loré peurbádus.
Ahoudéveh, keij-meij, er Helt en des boutet

Edan en Doar er German randonus.
Rah!... Er Rè viù
El er Rè Varù! »

Ha Iehannig én é gavel e hoarh hag e hoari lan a
jourdroul él m'en devoé intentet konzen souéhus é Vam.

— O ya! Damb d'achiù en hoari, émé Iehann.
D'emb ni bremen de houni er Peah. Kenevou Léna
karet! Kenevou me Mabig a garanté!

Hag er Breihad ter e sant rah neih é Gourdadon é
tiskan én é hoahiad hag ou hardéhted é kargein é galon.
Get un nerh neùc, sammein e hra ar é skoé é sah-
martolod ker ponnér él a pe vehé a blu karget.

Léna e saill doh é houg ha get ur voéh hantér-
mouget get en dareu e lar : « Re virou Doué Breiz hag
hé Mibien kadarn! »

En hevelep peden e zou deit ar hé divéz én Noz-men
a dristé.

KANNEN A GARANTÉ

Poz e hra en Estig ar er Skour ihuélan
Kañnal e hra guiù ha spis :
Kenevou lirhin meit ag er rè dinéran
D'en Hiaul e ha de ziskuiz.

Ar er Mañné didrouz, ol bleüniet a Vrug
Disken e hra flourikoh...
Kenevou!... Ret é heli en Hiaul hun ambrug,
Arhoah e vein eurusoh.

Neijal e hra en Én ar er skour izélan
Ean e stoui d'hum sellet én deur
Hag ar er Mén glub, disken e hra buan
Aveit deurat é blu eur.

Dré en devalen stréh, me fard a ziabé!...
O Plah kri! Pélat e hra...
Nezé étal er Fetan, ret e d'ein chomel
Get me hunvré me luskella...

Hiaul a dan, e intan me Halon,
Ra lusk de hoanteu hé Inéan!
Splandér buhéek él un deur don
Dizol dehi ur Mor hamb harnan.

Hiaul kaer ! lirin, buhé en treu !
Lak de déhein en tioélded
Lamm pep hueroni doh hé sellou
Ne sklér eithi meit en Eurusted !

Karanté dreist ! Tantad peuroagous
Losk kement tra zou éndro dehi,
Dihun tuchant hé halon eumus
Hag hé Ieuankiz disoursi.

Nezé hur haloneu unanet
Er brudou pé l én ou Leùiné,
Ou jourdroul vras hag ou Eurusted :
Én Han dispar ag hur Garanté !

A hed en Han,
Kañnal e hran
Rak e garan
Ur Verh dispar !

Ar er Mézen
Él ér Hérieru
Rah e vou geù
Trouz ha glahat !

Mar nen da hé sél
Téren douéel !
Me has ihuel
Ér Bedeu glan.

Get Leùiné
D'hé Braùité,
Me Haranté
E genigan !

Men Dousig koant !
Mem brasan hoant
Él un Aerouant
M'hou tibuenou.

Ha get mem Breiz
É don me hreiz
Trézol hemb priz
Hui e chomou !

ER FOÉN

Trohet é er foén !
A hed en deùeh, staget doh er falheréz, en Ehen
bras en des groeit mar a dro, tro ha tro er prad ha
ken ne vé marù en dé er géaut e gousk ar en doar get er
bleù, frond huek dehé.

Er pradeu bras e zou nezé haval doh ur mor trebou-
let. En houlenneu saùet dehé ou fenneu kribenek e
arriù trema en aùd a stedeu hir hag embér hum dural
ha ruzal e hrant, ledet ar ur ribl treahek.

Meit é léh en aùél dirol ag en déieu a fall-amzér, é
ma en ézen kloar a viz Méhuen keijet get frond huek
er bléad. Ér Rabin deit de vout ur prad hir, er géaut e
vé tiùoh hag ihuéloh d'en disklaù ag en derù bras e
greskant én ur stedad kaer meurbet ar er hlé hag e

asten ou skouren bodenek trema er stedañ avalegi e laka en disparti étrézou hag er gunéheg. Ér park-zé, en ód, kerh él gunéh él segal, e gresk ken ihuél ma sañant ou fenneu tostig tra betag pen er verh ieuank e zou é foénat kent gobér en ioheu vras aveit tremen en noz.

Na bouruset é er Rabin zé! Léh sioul ha kloar, léh ma guh édan délan en derù hag en avalenneu en Estig tinér e vour kañnal er beden de noz d'er plah apert ha gourdon d'el labour deustou me ma hanañet él er vrañtan rah ag er vro. En dé-zé, spial e hra ur soudard er verh ieuank én tu aral ag er hlé, kuhet mat doh pep sél, revé é chonj atañ, dré er boden spern.

— « Na brañet ur plah elkent! e chonj ean doh hé sellet é labourat. Na koant é get hé femnad-bleu milén disliù ha ker skan hag hé denlegad glas édan er hapot bras-zé guen kann. Péh un arvest dispar e vé er Margeitig zé é foénat ér Rabin dispar-men! Me garehé erhoalh konzein dohti, méit ne gredan ket... »

« Merhat ne vou ket koutant de gonzein doh ur soudard. » Ha turel e hra ur sél melkonius ar er mézen tro ha tro ol sklériet get ur Hiall lirin.

— « Me hellehé atañ laret dehi ur gir benak pe lauskein ur pozig-kan!... Foul e zou arneli ér hoursmen : bamet on doh hé sellet é labourat hemb pozein un herrañ! Pù e hellehé chonjal én dra-zé doh hé guélet gusket ker kaer er sulieu hag en déien a houil? »

Hag open, e mant ken iskiz er merhed ieuank hiniù en dé! Ne vourant ket kalz kleñt ur soñnen brehoneg!...

Ah! ou galleg! mat erhoalh é aveit « tout le monde » méit mé nen don ket — « tout le monde » — ha konzein e hran brehoneg, er iéz inourabl en des konzet me zaden.

Guél é d'ein monet kuit. »

Ha klask e hra disken ag er hlé.

Ér memb cours é gi e stag de harhal éni dro d'ur vuoh én ur hourlamm a glei hag a zeheu, é trouzal spontus. Prestig, distrocin e hra Garit hé fen ha chom e hra de sellet doh tu er hlé én ur arvestein er boden spern ha lann.

— En taul men, kollet on, guélet hé des surhoñll me guskemant glas!... Ha tostet e hra arré doh er hlé.

— Dé mat d'oh! Margeit! emé ean a drest er bod izélan.

— O! hui é Iehann!... Dé mat d'oh a galon!

É kleñt er reskond vat-zé, trézain e hra er hlé hag hemb dalé, saillet en des skanùik er fozél.

Un herrañ bér arlerh, adkemér e hra er verh ieuank hé labour én ur deviz gethon. Pep taul rastel e zizol un darn neùé ag er pallen velousen glas hag er stedañ foén e hira dalhmat trema er prad bras léh ma vou bernet, rak inou, splannein e hra Hiall tuem en han hemb dishéol erbet.

Trémen e hra buan nozeh vér en han hag é sklérder diasur er mitin, er vouñll, er getan, e za de gafinal aveit gobér chér d'en dé é dosta. Ur splandér bras hum zisko doh tu er réter haval doh ur pikol tantad e loskéhé kuhet ardran er gué hag er brieu hag e laka de steuziat er stired ur ré arlerh er réral édan ur gouél ru-roz ha glas brikemardet a eur. Tarh e hra er Goleu-dé. Aben en taul devéhan hum zisko e hra en Hiall kaer meurbet ha gellodus e za de zihun pep trouz ar en doar. Nezé el loñned korn, en deved hag er hi e gemér hent er berlé ambruset d'ou mestréz ieuank. Hé forh koed e zou gethi rak en ioheu vras sañet en dé kent e vou diskaret abret hag er foén ledet ar en doar a neùé. Er prad e ha de zonet én dro haval doh er Mor

treboulet meit en houlenneu foén e gouskou a hed en dé édan tuemder en Hiaul.

Epad en Noz groeit é é chonj get Iehann hag en trénoz a pe ne oé ket mui ker kriù térenneu en Hiaul hag é amizion ar dro er foén disken e hra er soudard ieuank trema er foéneg. Arlerh ur gir benak a chér lausket dehon a dréz er prad hemb kuitat el labour, tostata e hra doh Margeit.

— Karg a foén aveidoh ha karg a blijadur aveidon mé d'hou kuélet : Dé mat ! Margeit !

Ha moiand e zou en devout ur forh ?

— Bo sur, Iehann, tuchant hui hou pou unan.

Hag é stouiein devat hé brér bihan :

— Lausk te forh get Iehann bras, me Iehannig, ha kerh d'er gér de glah un aral get mam.

Nezé, én ur deviz lirhin, dastum e hra er pautr ieuank get é forh pikol bréhadeu foén. Get un nerh marzel én é zivréh ieuank, seùel e hra a drest é ben é sam foén ar beg é forh ha kerhet e hra el lakat ar en ioh tostan épada me ma bernet er foén d'er pear horn ag er prad. Ker bras é er prad-zé, ne hellér trohein nameit en hantér anehon ha pe vou kaset d'er sulér en hantér-men, en Ehen mat get er falheréz e zeï én dro d'achiù el labour.

Pep guéh men des gellet, konzet en des doh Margeit, aben en taul devéhan, étal d'un ioh achiù, poz e hra hag e lar dehi :

— Ha hui e gemér a huéhieu en hent-tréz aveit monet d'en Ovéren-bred ?

— Guéh erbet, rè a eah e oé genein er Sul e hues me ambruket dré en hent zé. Get ur hovér don él honeh étre deù glé, nen dé ket mé atañ e gredehé en trézein memb é kreiz en han.

Guél é genein kemér en hent pras.

— Hui e laré d'eïn e oeh rè zévéhat aveit en Ovéren-bred, klasket em es en tu d'hou sekourein, ha hui e hues ouilet. Pénas gobér nezé ?

— Hui hou poé saillet a drest er hovér meit me ne kollén ket gobér él oh. Ouilet em es é huélet e oén chomet me unan kaer ar lein er hlé.

— Distroeit em es aben devat oh ha reit em es men don d'oh : nezé, saillet e hues ker skanùik él on mé.

— Guir é laret.

— Guélet e hret er Fians e zou bet tréh d'en Eah ! Ha hoarhein e hra Garit, éu ur chonjal én hé eun treménet.

En dé arlerh e oé er Henevou geté. Ret e oé dehon distroein d'en talben-brezél.

Én ur drémen dré er gunéheg, Guélet e hra Iehann er Vleüenig hlas e vour hunvréal melkonius én erù é kreiz er gunéh. Kemér e hra unan anehé hag én ur genig de Vargeit e lar dehi :

— Goarnet hi é koun ahanon. Ni é en devéhan digochet d'er brezél, e zou bet leshanùet « les Bleuets » Avahont me chonjou énoh èhé.

— Iehann ! e eilgir er verh ieuank, m'hé lakein ar un dro get mem bareu loré beniget.

Un dé benak arlerh, dégemér e hré Margeit, bizeu er brezél.

DEU ZÉ A HOUIL

Tuchant e darhou er goleu-dé. En Doar e gousk hoah édan é houélien a vrumen én é Beah hag é Vrañtô é hortoz ma saou en Hiaul én é Veurded gelloudus d'ou lemel gethon.

Én un taul, er siouldér e zou torret get er vouialh lirlhin e za ér sklerdér goann ag er mitin de lauskein hé han spis aveit dihouskein pep tra ar er mézeu.

Ur plah ieuank, hé spered néhanset ne gousk ket : hé halon e zou kalonad ha prederi gethi. Sourein e hra én hé spered ankinet get er chonj ag er brezél, kant hunvré chifus ha poénius fondet aben.

Siouah! Petra e dalv dehi bout é furchal duhont é kreiz er vandenueu dimivér ag en dihuenerion Frans : en talben-breze! e zou ken hir hag en trouz ker bras!...

Pep dén e zou haval doh ur gran én é duézen é kreiz ur parkad éd!

Meit tioélded er spered e ia ar un dro get tioélded en Noz!

Téhet hunvréieu eurus pe goaleurus! téhet haval doh en Inéañne, en doar nen dé ket groeit aveidoh : en Hiaul e zou saüet!

Kloh en Anjelus e zason ér példér.

« O Intron Varia Gwir Zikour! goarnet ean é riskleu er stourmad épad en deüeh-men! »

Peden vér e saü eañn trema en Néan aberh kalon veruidant er verh ieuank.

Red é seüel abret én ti-zé rak kement a labour e zou a hec en han; hag er bautred e zou ar en talben-breze!. Arlerh el lein peb unan e ia d'é du.

— Ne chom mui plouz erhoalh mat d'hobér el liam-mu d'ari er feskad, éme er vam. Rekis e vou, hemb arvar, mont de glah ur vrehaden benak brenn bras é lachad er poul. Kerhet bremen, mem bugalé kent ne vou rë griü, tuemdér en Hiaul.

Hag embér, dichen e hrant Mona, Soazig, hag Uisant get ou felziér édan ou hazel trema er govérieu.

Splandér e zou én ér hag én amzér ha frond huek eüé. Groñnein e hra liü glas en Ebr, liü guerh en Doar kaereit get brodereh eur er parkeu éd. Stergañnein e hra ér poul er boden tro ha tro él er horz e saü a drest en deur hag er radenneu-deür ér govérieu. Pep lezeüen, pep bleüen e zoug hemb hirisein édan ézen erbet lom-meu er gloéh-noz e ligern édan térenneü getan en Hiaul. Seüel e hra ér méz ag er horz un Én-pisketour, trémen e hra buan épad ma richan ér gué ag er hléieu en éne-digeü dihousket.

Dereüein e hra el labour; trohet é a zornadeu er brenn ihuélien deustou me ma diés erhoalh tostet dohton. Deur e zou kuhet édan géaut en doar priek-sé hag hemb dalé er boten-koed e zou lan a zeur.

— Sellet! na braüet int er horz sé, emé Mona. Chonjal é hran ér préhesion aveit arhoah vitin. Me garehé erhoalh ou zrohein, meit penaus gobér? Ne hellamb ket mont én deur.

— É han de glah tonton Padarn, emé Uisant; e ma get é fallh azé én tural d'er hlé.

Padarn, pautr koh ieuank meit kalonek ha kriü hoah

e dréz klé ha govér hemb dalé hag embér e zou prest de gerhet ér poul. Trohein e hra er horz ha Uisant d'é dro e ia én deur d'ou hlah. Ur ioh vras e zou dastumet geté é bér amzér.

— Trahoalh é bremen, merserhat, emé Padarn, an it ne helleet ket ou has genoh. Er har ou hasou d'er gér devéchatoh ar un dro get er brenn.

— Mat, meit pegours? N'ankoéheit ket nen dint ket arriuet é ti en Eutru Person.

— Me iei mé get ur garrikel. Gorteit me amen, emé Uisant.

Un herrad arlerh, distroeit é er paotrig get é garrikel, karget é, staget kloz en ioh korz arnehi get ur fun hag én hent trema er gér.

É trémen étal d'el liorh, kemér e hra Mona hé fals ha trohein e hra en treid lili é bleù hag er boketen aral. Soazig en des hé héliet aveit ou dougein.

Aveit mont d'er vorh, ret é kerhet pé l amzér dré er vinoten arlerh en devout dilézet en hent pras ha ret é kerhet hemb kol amzér : Uisant én ou rauk get é garrikélad korz hag er merhed get ou bleù rak en Hiaul e ia de duemmein en doar hizü hag e loskou tudigeu ha bleù.

En trénoz e ma Gouil er Sakremant — re vou mélet — hag Hur Salvér Jésus-Krist e chuillou gréseau puil ar er barréz vat zé e zégasé d'en talben kement a Vrezélou-rion kadarn. Arlerh en Ovéren-bred er Préhesion e hra tro er vorh én ur gerhet dré un hent ol bleüniet hag héliet get un engroéz a huir gristéniön.

A pe vé el Lid édan achiü ha get er benoh devéhan, e za er beden de vout gredusoh aveit goulén get en Doué ol gelloudek ag en Arméieu, achimant rah en trebilleu ag en amzér divalañ ha kri-men.

Nezé, en ol e ia ér méz ag en Iliz hag ar er Rakér e ma ur meskadeg a gouifeu guen. Peb unan e ia a glei hag a zeheu drest pep tra aveit mont de brenein ér stalién ag er hreiz-vorh.

Dirak ti en tempzi-tavarn ur strollad merhed ieuank e zou é hortoz ou manneu én ur diviz diar ben doeréieu er brézél. Én ou mesk e ma Mona.

— Nen dé ket achiü hoah er brézél, emé unan anehé!

— Na tost d'achiü memb. O nan! ne lar ket en dra zé lihér mem brér rak me mant bremen kuhet én touleu élan en doar ha get er giz-sé, ind e hellou chomel azé, kein oh kein, betag en achimant ag er bed!

Ha knitat e hra hé hansortézéd aveit mont d'en ti de gemér hé marh-hoarn rak kent ne veint digoéhet de Germelo ret e vou en devout kerhet muioh eit ul leü.

— É korv ur blé e hellér brézélat é hoalh neoah — emé en ieuankan épad me mant ou unan kaer — ha nen dé ket achiü er brézél hoah!

Hag int d'er gér rah ar un dro.

Hé dorn lakeit ar er marh-hoarn, kerhet e hra get er réral é devalen en hent pras, én ur deviz :

— Petra e zou digoéhet a neüé get ré hur parréz! e vé goulén gethi arré.

— Pér er Melinér e zou gloazet, kaset e zou bet pé l doh en talben, ha Jehann, er peurkeh Jehann er Minous e zou... dén erbet ne houé pé léh. Ur hansort dehon en des ean guélet épad un emgann é Beljik, ar ben é hlin é tennein, meit arlerh soudard erbet nen des ean ad-guélet.

Merchet é él « Disparu ».

Ur siouldér ponnér e goéh.

— Kenevou! emé Mona, e han de gemér en hent tréz. Ha hi tuchant én hentig don e rid étré er parken.

Disparu! petra e dalv er gir-sé!... Marù, siouah! Kentoh eit biù!... Hag er verh ieuank e gerh hemb guélet tra én dro dehi.

Én tachad ag er pouleu-Vorh, ur roh ér méz ag en doar hum gav édan hé faseu. Pozein e hra, ha ker goas-ket é hé halon ma chouk arnehon get hé fakadig étalui.

Hé fen soublet de guhet en dareu e rid ar hé dijod, ouilal e hra dourek d'hé guellan mignon hé bugaléaj, e oé karet gethi adrest rah en dud aral ér Bed-men.

— Kollet é me Eurusted! Treménet é en dé kaer han get é Hiaul, mammen a Leüné! Seùel e hrei a vremen un dé hemb Hiaul! Ret e vou d'ein kerhet é lanneg bodennek er vuhé hemb me mignon ém rauk e zigorehé d'ein en hent ér bodeu lan dreinek!

Disparu! gir kant guéh krioh eit er Marù! Nitra blaoahusoh! Nezé, béred erbet nen des digoret hé dorien aveit en dégemér? Birùikin ne hellein lakat ur bleùen ar Mén é V'é!...

Er heli tra! Petra e ma deit de vout bremen! Siouah! Ur peurkeh flamig benak é ridek a glei hag a zehou ér mézeu ag ur Vro estrén. Goleu distér é klah téhein ankoéh ha digasoni en dud keh n'er hanaùant ket ken ne vou guélet d'ur guir Gristén benak é veajein dé noz; merhat, nezé, hanen e rei dehon alézon é beden.

Enévad e oé ar en doar, enévad e vou enta hoah é mesk er Rè Varu!

Ha mé, ama, get men dillad kaeran. Pebéh goapereh kri! Ah! men dantér ru-roz, haval ous doh hogus er huh-hiaul liùet lirin épad un herrad bér ha tuchant e dro é kogus du en harnau!

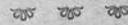
Un énié bihan e zichen étalü; turel e hra ur sél glaharus devat hou. Hanen e za de laret d'ein :

Nerh-kalon! aveit trohein é rauk souéh er hérent

hag en amied. A ne houzanù ket ha ne varù ket ol ér Grouidigeh péi doh selleu en deulegad?

Nezé seùel e hra de ganderhel hé hent.

Digoéhét ér gér léh me mant er ieuankan é hoari trouzus épad ma tichuéh el loñned én ou hreu, é siouldér ponnér un dé loskus, trémen e hras Mona haval doh ur skeud e déh sklerdér en Hiaul, Mestr bras en treu huhéek.

ER GEDOUR SKOS

Noz é, stréùet é ar er mézeu ur siouldér ponnér. Ur huéh en amzér; huitellat e hra ur shrapnel én ur drémen adrest er penneü. En noz-zé hemb Loér ha ne lausk de zichen ar en doar nameit sklerdér distér er Stired, er gedourien-goard e zou haval doh semeilleu.

Unan anehé lakeit é spial ar grien ur hoed e oé gusket get kilt er Skoziz. — Liù é dartan kollet én tioélded ne hel ket lakat de hanaùein a pe kornad-bro e vé.

Kalevern, é hoéd e verù én é hoahiad é hortoz er gouleu-dé rak arhoah, én tu-ral d'er hoed er Vreiziz e ia de fardein ar er Germaned hag en tu-men er Skoziz, e gousk bremen édan é hoarnasion, e argadou eùé er Sauzon hag e rei harp ou hadarnded brudet d'er Vreiziz en Doar-bras.

En é saù étal d'ur huéén, cheleu e hra mar da un trouz benak betag é ziskoarn meit deliaù erbet ne voutj : er siouldér e chom karget a spont hag a hiris.

É spered e neij trema é Vro-garet. Chonjal e hra én dé goaleurus-hont ma oé kleñet er hañnon é trouzal er audeu Bro-Skoz hag e oé guélet er hérieu é loskein. Nezé er Groéz-tap e drémenas dré er vro abéh.

« Guélet em es un noz ur Groéz intañnet... Hé fear pen e loské lam a lam én ur drel ur sklerdér ru ha goal ganvus. Diredet e oé pautred a vostad hag hum delpé tro ha tro dehi. Lahet e zou bet en Tan é goéd é lon en doé bet keniget é aberz. Er Pen-brezél en des hi diskoeit d'en ol dud ag er « Clan » hag er harm-brezél en des tarhet a bep tu.

Nezé er hasour-doéréieu, d'é dro en des hi diskoeit d'er Skoziz a gér de gér, a dref de dref, én ur drel dehé d'er fonnaplan hanù léh en tolp. Diredet omb aben, deit omb rah.

Penaus chonjal én devéhan kenevou me mam glaharet hemb turel ar me spered ur gouél a velkoni. Ne oé ket dareu gethi na klemmeu truhek meit hé divés e oé sterdet é hé halon karantéus arlerh er girieu a garantévro hag a gonfortans e souré anehi.

Nag a zaren chuillet ahoudé, Mam garet!

Dilézet oh bremen én hou ti didrouz dirak er mor didruhé. Hou mibien e zou é vrezélat kriù ha kalet kredet mat! Unan ar en Doar-bras, er réral ar er mor : hag ol e ven hou tihuen ha vanjein en anjuli groeit de Vro-Skos. Señel e hrei hou peden trema en Néan ar un dro get ou aberz ha Doué e rei d'emb en Tréh. Chetu mizieu hir trémenet; a e zégasou d'emb er Peah en han-men?...

Tréménét, tréménét buan, déieu, mizieu aveit me

lezet de zistroein d'em bro garet! mar don aveit donet én dro atañ...

Siouah! Ivy, me Ivy a garanté! n'hon ankoéhan ket ha neoah... me zou oeit kuit hemb laret kenevou d'oh. Laret em es ur gir de mar a unan ha hui, sklerdér kunv mem bihé!... ne hues ket bet ur sel hemb kin!

Alas! hou ti e oé ker péll doh me hani, duhont, duhont kubet mat é mañnieu étal d'er « Glen Dhu ».

Rekis é trézein el Loch ha koédeu ha Mañnieu. Penaus e hellen me chonjal mont betag oh boutet é ma gón péll doh mem bro é dré un ahél-dro én un dé a horüenten.

Un dianvézour benak souéhet, doh hé guélet ker sioul é berlé get hé deveid en des lausket én ur drémen er gonzeu dreist-kred zé : « Diskleriet é er Brezél, er bantred e zou oeit kuit! »

Hag aben er Groéz-tan en des tréménét dirak hé deulegad. Hemb reskond d'en tremeniad, taulet en des hé fenbah péll dohti hag hé drem kuhet get hé deuhorn Ivy en des ouilet... Er vuhé a néhans ag én amzérieu a vrézel e geméré léh er bléieu eurus hé ieuankiz. Bamdé, gout e hran erhat, cheleù e hra get hé halon goasket doéréieu ag er brezél; get un tarh-kalon, kleñet e hra lén ul lihér benak deit ag en talbeu pe guélet e hra ar en hent-pras ur brezélour e ia d'er gér.

Nezé pe vé rè griù hé ankin, en dareu e saù ag hé halon betag hé deulegad hag e rid é siouldér.

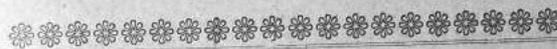
Più e gleù hé hirvouden? Più e lar dehi ur gir flour de zistañnein hé glahar, peurkéh énévadéz? Siouah! Ha più e larou dehi é men é on hineah!

Ha neoah, gout e hran : é ma hé chonj tost doh ein. Tarh, Goulu-dé! Déiz buan, dé er foetereh rah vennein e hran gourlammat er hetan rah ar er Sauzon mili-

get-zé en des lakeit de chuillein kement a zaru éñ dro d'ein. Dir ha tan e zou, Germaned, aveit péein daven Merhed er Gaeled!...

Arhoarb, ni e huélou mar plij get Doué lezel hou Prazoni divuzul en devout er gelloud de dréheñ er poblen Keltiek. Gourén e hrein steré é mesk er ré hardéhan ha me golhou me fal-seblant a zigasoni é guéd hun enebourion. Déet rali en Alemaned! Re darheñt en ol shrapnelleu a Vro Alemagn ar un dro get er Guran hag el luhed : chomel e hrei en Tréh a du genemb!

Mar ne zan ket éñ dro ag er pratel-emgann, arhoah e vein tostoh d'oh, me Ivy a garanté. A pe you achiù en dé me zichennou get er Goubañner-noz éñ hou ti, ma muian karet. Pe veet kousket, me rengou er gouél me guhou doh hou teulegad hag inou, Semeil guen é sioulder en Noz, ouilal e hrein d'en devout hou kollet. Étal d'hou kulé, édañ un derén Loér groñnet ag hé sklerder flour, chomel e hrein d'hou luskellat, de zistañnein néhans hou hunvré get me hirvoudeu bet ken ne veet dihousket. Nezé, éñ ur adseùel ar hou kulé, fiars em es e vein dizoleit genoh ha doh me hanaùein e astenneet get garanté hou tivréh devaton aveit pardonein d'ein.

ER VÉDEREH

— « Groeit em es kant leù ha muioh dré en hent-hoarn, Men Dous, kerhet em es ar droed deù leù open de zonet betag mem bro hag hou kuélet, konzein doh oh un herrad; pe vehé memb a drest ur hlé benak! Rôllet em es a hed un noz hag un dé ar hentén-hoarn Bro-Hall de houlen genoh cheleù men doéré, ne vehé meit ur minuten benak ar hou trézeu hemb kin, ha ne gavan dén erbet éñ hou ti. En nor e zou cherret.

Ne gleñan trouz erbet é nep léh.

Ah! amzér a Vrezél, amzér divalaù ha kri! Me halon e zou rè ankinet hiziù! »

Harpét ar er puns é hortoz ma tigoéhou unan benak de zigor en nor, kemér e hra é bimp hag éñ ur vutumein kant chonj e drémen éñ é spered.

— A pe em es kuiteit mem bro, Breiz-Izél, de vonet d'er brezél ne huélen ket en treu ken tioél ha ker chifus é ma hran bremen. Me zud e oé kalonad geté surhoalh; er perderi, hag en néhans e oé get me mam meit hé halon e oé nerhus é me hani hag éñ ur laret kenevou delé : Brezélat hemb kin e oé me ol chonj.

N'en devoé ket kenambrouget me mam hé mab, péloh eit trézeu hé zi meit me hi e oé étal en nor doh me gortoz hag ean en doé me héliet betag er vorh. Peur keh lon! ean e seblanté intent en darvoud digoéhet ér Vro!...

Ha bremen ne hellan ket distagein me spered doh er hourhuéled-zé ag er' suhum treménet. Guélet Mari-Anna koustet e goustou e fal d'ein : honeh me cheleùou hemb gobér goap doh ein. Vennein e hran dizolein dirakti en dra dreist-natur, dreist-kred, nen don ket aveit goarn kuhet péloh amzér bremen.

Ha neoah, touiein e hran dirak en Néan hag en Dear e ma guir ha nitra suroh. Guélet e hran rah ker spleann él en dé memb é ma digoéhet genein er hourhuéled-zé. Meit get koun mem buhé a zrebilleu, ankoéhat e hran e ma kours er Véderéh, ind e zou oeit rah de seüel er bléad.

Nezé kemér e hra er soudard er vinoten e ia d'er hunéheg ha d'er gerheg. Get é voteu-lér milén digoér, é gapot glas disliüet get pri guen er fozieu-dihuen Bro-Champagn, e ma ur paotr faraud ur sord, get é voned kornek glas.

Kent péh, guélet e hra en Tad-Koh pignet ar er falheréz hag e lausk ur huch en amzér ur gir d'en Eben d'ou lakat de gerhet reih hag ein. Er pantredigeu hag er merhed e laboura én dro dehon : er goazed ag en tiegeh e zou duhont é vrezélat ahoudé tri blé.

Doh er guélet e arriü a bél, peb unan e chonj : « Piü é hanen ? » Périg en des ean hanaüet hag e huch a bouiz pen : « Achiü é er brezél, Iouañ ? »

— Ya, aveidon me ataü, épad deü pé tri dé !

Hag el labour e gandalh goah eit biskoah.

Peb unan e rid arlerh tremenadur er falheréz e droh hag e ziskar en éd ar en doar é lauskein ar hé lerh un hent a blouz pounnéreit get en tuézad gunéli. Aben, a vrehaden, dastumet é er plouz pinüik-zé ha douget é péloh ar en érüi falhet.

En dro achiü, en Tad-Koh e genambrug er falheréz

édan avalenneu er hrien hag e zichen de zégemér d'é dro en dén ieuank. El labourizion e dosta eüé hemb dalé : ur ré e ia édan en avalegi, er réral e gemér on léh, chouket ar er feskad diliam hoah lakeit ar en érüi hag en ol e hortoz é tichuéhein er pred d'anderü. En Eben ne hortant ket aveit hum lakat de dañoat géaut fresk er hrien.

Mari-Anna, er vestrézig apert hag evéhet en des ridet betag en ti hag embér dibouk e hra get ur vatéh. Ou diü; dougein e hrant er sklisen getan karget a vouid aveit er Véderion.

Tuchant nen dé ket mui kleüet meit trouz er chistr milén diskarget ér huerenneu hum geij get boéh er merhed e eilgir er bautred é hoarhein.

Mari-Anna, beziüet un tamig én ur dostat doh Iouañ get ur huéren e lar dehon :

— Ur banig eüé, Iouañ ?

— Get plijadur, e oé er reskond meit én ur sellet dohti get kement a velkoni.

— Kenig e hran d'oh chistr én inour d'en Tréh !

— Ya, ya ! e reskond ér rø en des hé hleüet ha peb unan a lakat é gir én ur ivet d'en Tréh !

— Ya surhoalh, emé Iouañ, meit nameit en Tréh ! O merh divad ha kri ! É han kuit aben pen dé guir nen doh ket aveit er Peah.

— Geou, geou ! elkent... Sellet ! hui e laka men dorn de grénein ha chuillein e hran er chistr ar en doar. O pas ! vennein e hran ma chomeet genemb.

— Nézé, me zei arhoah de rein dorn d'oh, meit é on éngorto é tisplegéet d'ein hous hunvré ag en noz men e za.

En trénoz, él m'en doé grateit de Vari-Anna, Iouañ e zou é mesk el labourizion hag arlerh en deüeh achiü,

gobér e hra un tam deviz gethi édan en derùen goh e daul skeud hé skouren ar leur en ti.

— N'em es ket groeit hunvré erbet, e laré er verh ieuank rak n'em es ket kousket tam.

— Perak enta?

— Chonjal e hren é kant tra ha drest ol én hou pabé ar en talben-brezél. Ne garan ket er fozieu-dihuta zé hag eah em es é chonjal é oh ér hoh touleu luhern-zé!

— Eurus omb neoah d'ou havet, e mant ur repu mat doh en tarhadennou shrapnel e goéh a huéhieu a bep tu arnamb.

— Surhoalh, meit bout édan en doar én tioélded! me grénéhé én ur chonjal ér Rè Varù e zou ker stank én dro d'oh.

— Hama! mé, n'em es ket krénet pe em es guélet un noz un dra marzel mar zou.

— Guir é! O laret, Iouaïn!

— En noz e zichené goustadik ar er fozieu-dihuen, er gedourien e zigoéhé unan arlerh égilé de geméer un diskuiz benak édan ou repu a zoar : Unan anehé — ha me memb e vezé hanéh — lemb chomel de zeyiz get er soudarded aral, lium darel e hran ar me gulé de gousket é peah. En un taul, dihousket on get ur sklerdér e zé a bel lam a lam, él ma véhe e klah de hanaùein unan benak é mesk ol er soudarded-zé kousket.

Un herrad arlerh er sklerdér e oé tóst doh ein. Adseùel e hran ar me gulé meit ne huélen nitra, rè vurlutus e oé. Cherrein e hran men deulegad ha chomel e hran él un dén marù.

Pe zigoras men deulegad, ne oé én dro d'ein meit ur splandér flour hag é kreiz un Intron én hé saù, ker kaer, ker kunv hé drem deli! Gusket e oé é guen, un tok-boarn ar hé fen e lauské de zonet ér méz hé fennad-

bleù milén rodellet. Én hé dorn, un herminig e gouské harpet doh hé halon hag én hé dorn glei ur baniél. Ne oé ket hé baniél haval doh hur ré triliùet; Guen ha da e oé én é blégu hag herminiget é oé d'er lué. He drem e oé kaeroh eit drem moéz erbet em es biskoah guélet!... Meit ken trist e oé sellen hé deulegad ma vezé un tarh-kalon aveidon de sellet dohtë.

« Cheleù, Barh ieuank! emehi arlerh un herrad a siouldér, deit on devat ous liziù rak te hes me haret. Ti é, en des brudet pél e oén biù hoah, a pe ne chonjé mui dén erbet énan. Mé hou kar, Bretoned kalonek! neoah bes en hani em és diforhet é mesk er réral aveit adseùel mem brud ér Bed!

Lausk bremen Bro-Hall édan goard hé bugalé, rah er Gelted e zou diredet hag en des hé lakeit ér méz a bep riskl. Trahoalh é bremen : er Peah e vou groeit hemb dalé.

Deis genein, me Mab karet, deis de dorrein me ranjennou.»

Ha guélet e hran er goéd e ridé ag hé diùhar édan ranjennou ponnér betag hé zreid.

— Iouaïn! me lakat e hret de hirisein!

Gourlameit em es ér méz a me gulé ha klasket em es bokein d'hé zreid meit er sklerdér e ié ar hoanat hag en Intron garet e steuzié én tioélded.

Bamet e oén ha spontet un tamig eùé, chomet on épad en nozeh-zé de bredérein betag er Goulen-dé.

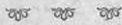
Mem Bro garet! Breiz dispar e vé taulet pél doh guéled er broieu aral ag er Bed!

Breiz brudet! doujet é pep léh guéharal e vé ranjennet ar hé roh épad me mant hé bugalé é rein ou goéd d'hobér brud mat Frans!... Birüikin ne lauskein de badein un dra ker glaharus!

Ha chetu mé ér gér.

— Guir e laret! Bhaoh d'er stad hur geh Bro! ha me zou a du genoh. Ya Frans e hel turel eur a zornad pen dé guir e ma eur Breiz. Groeit é en eur-sé get labour ha poén bugaligeu, skuir a furnéz hag a skieudvat, labour merhed dispar ha tud koh kalonek.

Trahoalh aveit Frans! poéniamb aveit Breiz bremen!

ER RÈ TREMÉNÉT

Kerhet e hra ur prehésion a hed plég-mor er Rè treménét. Prehesion trist meurbet get pehani ne gleùer na peden na kañnenneu. Ruzal e hrant kéntoh eit kerhet rak skan souéhus é kerhed en dud-sé.

Ou liù e vé liù er vrumen boutet ag er mor trema en Aud. Siouldér ar er mor, ar en doar, ha get en dud-sé.

Diredek e hrant trema Beg er Raz hag ou baléaden e zou diés ha garù, burtelleit get en aùél. Gourén e hrant dohton a hed en hent deustou me ma goan meurbet en noz-sé ha neoah ean ou bout dallmat doh tu en doar. Guéhavé, argilat e hrant un hérad, ur rè taulét pél ar en teùeneu, er réral fariet ou hent é kreiz er gerreg ag en aud meit embér, deit én dro ag ou spont, fardéin e hrant unan devat égilé, hum zastum e hrant arré aveit adgemér ou hent a gevret.

Pél amzér e badou er herhadeg-sé rak er Gouriniz e zou ker hir hag hum stréu ker pél ér Mor Bras... hag hemb spi, siouah! a gavet ur hristen de rein dehé ur honfortans benak én noz icin-sé a Galan-Gouian.

Duhont ur Vag e zeï d'ou hemér, ur Vag ha nen des ket dobér a borh-mor rak ne chom ket pél amzér doh en doar : tostet e hra hemb kin hag aben kaer, karget a Inéañeu, dizoarein e hra hemb turel me na doh en aùél na doh er mor.

Digoéhet get er golen-dé get Beg er Gouriniz, guélet e hrant er Mor stréuet dirakté, er Mor hemb som, divent, nifl él ur miloér haval doh ul linsél vras displéget aveité.

Hemb dalé, en ol en des kavet ou léh ér Vag semeil sé rak me mant gozik rah ag er rè huellan ag en devéhan kelted ha dizoarein e hra.

Meit embér, chomel e hra hemb finval ar en deur. Hé skeud displiù e zou kollet, téet én dremvel é kreiz sklerdér goan un dé beumek ag er gouian.

Dén erbet ar el listri e dremén ne hel hé guélet nag er semeilleu e zou abarh.

Ha tremén e hra difon en dé. En Noz e zichen a neùé. Nezé, luskein e hra ha deustou ma vank en aùél, risklein e hra get un nerh hag ur buandér ealus én tioéded.

Ur sklerdér goan e zichen a ihuelded bolz en Néan, kaset get ar stiren benak rak el Loér ne gred ket hum ziskoein ha donet de zihunein en Inéañeu én ou hunvré a Eurusted. En un taul, dibon e hra ur Vag aral haval dohti meit kerhet e hra difon ha seblantein e hra klask un aral. Tostat e hra muioh mui. Sél mui ma tosta, sél mui ma kresk er sklerdér én Ebr. El Loér é. É ma d'hé arbennein hag e ia ar greskat ken ne veint kazal doh

kazal, nezé hi e za de vout Loér-gan e daul ur sklerdér ker bras él hani en dé.

Ar en arauk ponnér hag ihuél a drest en deur, o ma én hé saù, ur gaer a voéz, tér hé drem ha deù zén ken tér ha kaer éldi. Tud aral hoah e zou ér Vag-sé gusket rah get tokeu-arem.

— Pozet, Bag en Inéañneu keltiek, emé unan ag er neù zén én ur asten é vréh; kent mont érauk gorteit hou Parn. Più oh hui? Penneu-gedour pe tud lik? Mistri pe sklaved?

— Pen-gedour on él ma vezent bet ol me gourdadou, e eilgir tuchant ur Helt ar en oed ha brudet mat é mesk é genvroiz.

— Mat! Petra e hues hui groeit aveit Keltia?

— ... Keltia... O ne oé ket hanù a Geltia én hur mesk. Frans ha Bro-Sauz hemb kin hag ou diù en des brezéleit a gevret doh er Germaned en doé argadet ou doareu.

— ... Ne oé ket hanù a Geltia!... Hama, petra e hues hui goulenet get Frans ha Bro-Sauz aveit hou tigollein a hou harp ha lakat de hanaëin en Hanù a Geltia?

— N'hun es goulenet nitra aveit Keltia...

— Penaus! hui e hues brezéleit épad pear blé goah eit ne vern più, reit hou puhé ar en ol brateleu-emgann, hou pro e zou diovéret bremen ag hé bugalé kadarnan ha ne hues bet digol erbet eit hou pro guirion! A hui e hues enta ankoéheit pep karanté aveit hou Mam-bro?

— Er Varzed a Vreiz-vihan en des goulenet ma vou reit ul léh a inour ér skolieu aveit er Iéz meit goap e zou bet groeit dehé get er Fransizion.

— Nezé er Fransizion e zou goah eit er Sauzon!

Arlerh marù hou pugalé aveit dihuen Frans, arlerh en Tréh gouniet get hou koéd hui, é léh plégein

hou pen édan er iaù, fallet en doé d'oh seùel hou poéh, eil pennein er vro aveit harpein er Varzed kalonek-sé. Né hues ket groeit hou tevér.

Hemb ob, Kelted, arloupet e oé rah Golern en Europ d'er Germaned. Diredet oh, chomet é en Tréh a du genoh ha Keltia nen dé ket adsaët!... na memb en arouéz distéran reit de hanaëin gelloud hur Gouen a énep er Bed! Kement-sé e zou drest-muzul! Mestr bras en Europ, Ambigatos, e huélet étal d'ein e larou d'oh er Huirioné.

— *Er Guir énep er Bed!* Keltia e zéli biëin de virùikin!

— O Mistri enorus meurbet! Sellet stad truhéek er Gelted!... É men e mant hur Penneu-brezél?...

É men e mant hur Rouéed!...

— Ne vern e eilgir er hetan ag er Benneu bras-sé pe vehé er garanté-vro genoh é don hou kalon, hui e glaskehé é pep tra, en tu de rein inour d'hou proadebeh ha hui e chonjehé én hous inour hui arlerh.

Er huél men er hontrél e zou bet groeit : en Inour e zou bet reit d'oh ha nitra aveit Keltia.

Ah! mé! A pe em es bet lorbet d'er Romaned, treiset méhus dehé dirak kër Clusium, spontus e oé guélet me hounar él arfleù er vrezélourion kelt. En ol ne hellent bobl en doé torret é gir : Keltia e oé anjuliet.

Hemb dalé, saët em es ar hent Rom get en armé-sé a vrogarourien. Inour Keltia e intañné kement kaloneu en holl ha ker kriù e oé ou vennereh de vanjein Hanù er Gelted disprizet, ne houien ket de behani ag er Veu-riaden gredus-sé, e zélien kas kemen argadein er hetan en enebour.

Emgann en Allia e zou en testoni guellan a me

honzeu. Emgann goédus e zou bet eùé, lahereh didruhé, mar zou hag en des diskoeit d'en ol boblu aral nen dint ket er Gelted sklaved e blég dirak tauleu-divergontiz er boblu disléal. Gourén sterd e hras pep brezélour en dé zé, hum gannas peb unan get kement a dèrizion, kresket hoah get guéled ou holleu rak er Rà Varù e chomas stank ar el leur-emgann ma lauskantè stankoh hoah, er Romaned astenet hamb buhé én dro dehé.

Kir e zou bet péet en treisoni-sé : el lahereh e oé ker didruhé ag en nèu tu ne oé guélet meit bernieu korven a glei hag a zeheu ar er pratel.

Blaogh a arvest!

Fondet e oé armé er Romaned.

Meit disket en doé el Latined ker divergont, ker rondonus doujein en Hanù a Geltia.

Keméret em es arlerh hent Rom hag inou er vanjans e oé ker spontus; lakeit em es er seziz ar er Hapitol.

Fureit aveit mat e oé er Romaned arlerh kement a golleu hag aben goulén e hrant er Peah : kollet e oé aveit pèl amzér ou brasoni.

Ur pouiz bras a eur e zelient péein ha muih hoah en des péet eit ne vou ket ankoéheit me honzeu dehé : « Kléan er Gelted ne hel ket bout péet get eur ! »

Chetu Rouañéz en Icenii e hellou danevelein d'oh er péh e zou d'hobér én amzériu goaleurus.

— Siouah ! me saléad mé ne oé ket un amzér a eurvad él hous hani, Rouéed meur ! Brezél ar Keltia hamb arsaù. Nep tu meit kolleu ; hun arméieu feahet, hur hérien dismantet, er Gelted kaset de brizoniézed de Rom.

Arlerh en Doar bras, é ma tro Ynys Prydain de vout

argadet hag arlerh mar a emgann, feahet omb én taul devéhan. Hun Inizen nen dé ket mui hur bro meit bro en dianvézerion divergont-zé. Dismant e hrant pep tra saùet get hun Tadeu eit lakat én hé léh ou zreu ha revé giz el Latined er vro abéh e zou kempenet.

Er rè ne blégent ket doh ou menheu e oé lefeit, goaldreiteit ha lakeit d'er marù. Mé memb, barnet get er Benneu-brezél roman; keméret on de brizonié, anju-liet dirak er bobl ha skourjet ével ur sklavéz.

Ah ! kement-sé ne oé ket aveit bout ankoéheit : Inou Keltia e oé lakeit édan en treid !

Feah gortoz ma veint galliet, rah en Icenii e oé en ou saù, er gléan ér méz ag er gouhin, er Goaf hag er spég saùet ar ben er Romaned. Er garin-brezél e zasoné a bep tu. Nezé, seùel e hran mem boéh de galù vanjans er Vretoned aral. Ynys Prydain abéh e zired d'hun harpein ha tuchant, intañnet é kér Londres.

Suétionius Paulinus, deuston ma oé fariet é hent gehon é bro er Silures é klah kemér Inizi Mona, e zired d'er fonnaplan meit kavet e hra kant mil Breton doh er gortoz.

É kreiz en dud kalonek-sé, bamedé, mem bréh saùet trema en Néan, pedein e hrein en Douéed de rein d'emb en Tréh. Pignal e hren ar me har-emgann, ridek e hren ag ur pen d'er pen aral d'er blénen léh ma oent tolpet rah aveit intañnein muih mui er vanjans. én ou halon hag ou lakat de rein en taul-marù de helloud er Romaned.

Siouah ! siouah ! deù zé e badas er hrogad hirizus-sé, deù zé en Hiaul e ras é sklerdér d'er Gelted aveit tréhein ou enebourion. El leur-emgann e ié ar bihañnat, hun goloé a gorfeu marù hag er Romaned ne dennent ket ardran : seblantein e hré ne oé kol erbet én ou mesk.

Spontus e oé guélet er Gelted Hadarnan ar ou hirri-
emgann pe ar varh fardein ar en e nebour aveit lakat
dré nerh, en Tréh a du geté meit kement a daerijen ne
hellas ket lakat er Romaned de gol ou urh hag argilat.

En Tréh e oé arré hag él dallmat a du geté.

Dirak un darvoud ken hirisus sé e fondé un darn
vras ag er Gouen keltiek hag hun lauské hemb spi,
chomel e hren me unan kaer dirak en achimant a
bep tra.

O goaleurus Boudika! mé é e zelié guélet goaskein
ha tagein gouen er Gelted! Me é enta e oé en devéhan
Rouañnéz en Icenii. Kement-sé e oé a drest me spered
ha guel e oé d'ein klah tuchant ér marù achimant mein
buhé eit hé handerhel én ur sklavaj méhus. Guel e oé
d'ein ivet hemb dalé un ivaj a varù ha mont aben de
Inéan!

— Boudika, Rouañnéz en Icenii! er Huirioné e zou
genis! emé Ambigatos get ur voéh kriù.

Brenos, kas kement d'er sturier, pélat er Vag doh
Bag en dud-zé.

— O Rouañned meur ha gelloudek meurbet! Hou
péet truhé doh peur keh Kelted, dilézet é mesk en dian-
vézerion. Più e gonzé d'emb ag hun Tadeu pen dé guir
ne oé Drouiz erbet én hur bro!

Pélat e hrent dallmat er Bageu, unan doh égilé hag
en tioélded e greské muioh mui.

Nezé, seüel e hra en aüel mor kounaret, turel e hra a
glei hag a zeheu er heh lestr én ur kas pél klemmeu en
Inéañneu dilézet-zé. Én noz du, héliein e hra rid eu
deur er has trema pebéh bro dishanaù?

Hag er peur keh Kelted-sé, ou spered sklériet
bremen e ouil d'ou buhé treménet, e hirvoud, e zamant.
Aben en taul devéhan, spurmantain e hra ur skler-

dér goann én dremvel, un hérad arlerh, hum zisko ur
Vag ligernus e skléra en deur tro ha tro dehi.

Sionah! Petra a vad de hortoz aveité pen dé guir é
mant argaset pél doh er Vro léh me mant ou Zadeu!

Meit klemmeu truhéek ou glahar e saù betag er Vag
hout ha testat e hra d'é dro.

Ar saù ar en arauk, guélet e hrér embér un dén
ihuel a vent gusket é guen. Sklérat e hra splandér flour
er Vag é zrem tér ha drem kunv er merhed hag er
hautred gusket é glas e zou abarh.

— A Kelted oh hui? tud goaleurus e vé genoh
kement a harnen a hlaha é kreiz en tioélded?

— Kelted omb! Dilézet ar en doar, dilézet ér Peur-
bodélez.

— Truhé em es doh hou planeden kri rak me houi
erliat ne oé kavet én hou pro Drouiz erbet kin, arlerh
me marù aveit hou kellennein.

Gouzanüet hun es kement a fallanté abéh en dud,
handéet, forbañnet ag hur bro d'el Lézeneu roman; hag
aveit téhein el laeron-vor nen devoé eun na donjans
erbet dohemb, kuhet e oemb él léhieü gouüan hemb
darempred get en dud ag hun amzér.

Ne oé genemb nameit ur chonj, merüel get frankiz
hur bro. Meit aveit hou prasan goaleur, chomet é
genemb er Spered Keltiek.

Hur Gouiziegez e zou bet divanket get hani er
bobleü estrén meit ou skolieu ne oent ket groeit aveit
kelted a galon él oh hui.

A pé oé disklériet d'oh klod hag inour hou kouen,
hou ké e zou bet bras drest-kred ha guirion hag hou
Eursted bihafneit mar ne oé ket kollet e huélet e oé
ret d'oh biüein de virüikin pél doh hou Tadeu.

Nezé, deit on d'hou tiarbennein. Héliet hur Bag hag

hi hou kasou éñ un tachad ér méz a bep néhans hag a bep gloéz. A huéhieu, guélet e hreet Barzed truhéus e ziskou d'oh, dré ou hañnenneu bourus hag intañnet ag er Garanté-vro Hanes Keltia hag en darvoudeu en des groeit brud hur Gourdadeu.

Aben kaer e arsaùas er hlemmeu, e séhas en dareu, e daùas en hirvoudeu, rak en diù Vag é kreiz er splandér e fardé bremen trema Inizen er Brederiaden.

KELTIA

Keltia! Keltia!
Tarh-kurun te Hanù! Mil luheden ha Vrud!
Breiz ha Keumri
Klod hag inour te Houen ha karanté ha dud!

Kerhamb ol, Kelted a bep korn
Breiz ha Keumri zo dorn oh dorn!
Saù Arzur! kant Teyrn ar te lerh
Er Varzed e gañnou en Tréh.

Er Stourm kri éñ Boadicée
Éñ Tréh bras éñ Nomenoé
Ar Breiz dishual, pep guir Vreihad
E stagou ataù é zeulegad.

Jan Montfort ha Prins Llywelyn
Eit dihuen Draig hag Hermin
E hourlam ével Leonez :
Ou hléan e danlé luhed.

Sauz ha Gall e hellou foëuin
Skeriëin ou hanù ar en ol vein,
Hur halon, hur Spered vou dal,
Éñ hun Tadeu, ni chomon dishual.

En Drouized ér méz ag ou Bé
Hum zisko, e gonz a neüé,
Saù brehoneg ar en Daul-vén!
Er Gelled e cheleü bremen.

Unanet éñ amzér huerù
Stourmamb sterd éñ déieu garù
Nezé ni huélou ou devé
Get brud bras eüé, guehavé!

DEVIZ ER VARZÉZ GWENFREWI

ar Daul er Varhadizion é Lok-maria-ker

(19 a Huenholon 1928)

Kenvroiz kér,

Él guéharal koh a pe zarempredé en Drouized er hornad-bro-men, ni zou deit hiziù devat oh, er brehoneg ar hun divés élté aveit konzein d'oh ag liur bro Breiz.

Ahoudé er hantvléadeu ketan ag er Bed betag amzér Hur Salvér Jezus-Krist, e oé en Europ édan bili hur Héndadeu er Gelted. Tud kadarn e oé er Gelted-zé ha doujet get er bobleu aral rak ma oent drest ol brezélgar. Magein e hré er hornad-bro-men ur Meuriad bras a Gelted, e hrér Venetiz anehé. Moraerion dizouj ha brudet e oent, hanaùet dré er Bed abéh ha pinùik mor. Er Romaned, tud kasaus mar zou ha penfollet get en hoant de gabestrein er bobleu aral e lakas én ou chonj d'ou hualat. Hag hemb dalé, chetu int é seùel ar hent er Hreiznoz. Ur miz benak arlerh argadet e oé er Venetiz dré zoar ha dré er Mor. Nezé, e saù un tér a emgann ar vor dirak Lok-maria-kér.

O tra blaóahus! O dé karget a hlahar! en des lézet betag omb ur Houn diverùel!... Feahet int er Venetiz!...

Fondet é get ou listri ou gelloud de virùikin rak épad en emgann goédek ha kri-sé, lahet int bet betag en devéhan. Én ou Hér-ben, hé hanù Guénéed bremen, en ol Benneu-bras e zou bet lahet eùé hag er Merhed hag

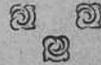
er Vugalé kaset de Rom aveit bout guerhet ar er marhallé d'hobér sklaved.

Ha chetu er Romaned e chom mistri ag er Vro aveit pear hant vlé.

Nezé ur rumad aral a Gelted, hur Gourdadeu ni, er Vretoned a Vreiz-Veur, argaset ag ou bro d'er Sauzon e zigoéh ér vro-men ha kemér e hrant d'ou zro, léh er Romaned.

Neu don ket aveit dispégein d'oh hiziù rah er brezéliou rah en trebilleu en des anduret hun tadeu aveit dihuen ou Frankiz, goarn er Spered keltiek hag ou Lz er brehoneg. Argadet d'un tu d'er Sauzon, d'un tu aral d'er Fransizion, gourlammatt e hrent pep guéh ha stourmein e hrent doh peb enebour hemb biskoah diskalonékat.

D'emb ni bremen, Bretoned kalonek, goarn ou Spered, er Spered keltiek, ou Iéz inourabl er brehoneg hag ou dihuen betag en achimant ag er Bed pe cher-ramb ou Maloh ru.

DEVIZ ER VARZÉZ GWENFREWI

Aveit Gorsedd en Huelgoat

(19 a Est 1929)

Kenvroiz kër,

Diredet oh hiziù de galù en Drouized éi guéharal, de laret é deù pe tri mil vlé ha muioh hoah, pe ziredé hun tadeu de galù en Drouized ag ou amzér.

Lod anehé hun dolpé ar auden dizolo ha trouzus er Mor Bras, lod aral éi hoedeu don ha sioul ag en Argoed meit en ol e oé en hireh geté de cheleù kelenadur en Drouized ha boéh er Varzed.

Epad el Lideu, dougein e brent er Varzézed ur podig-pri e oé abarh un esans burhudus hag e lauské de zonet éi méz ur riolen tenaù a voged. Sél mui ma konzé en Drouiz pe gañné er Barz, sél mui ma tivogedé er podig-pri. Er maged douéel-zé hun stréué éi er hag éi amzér hag e laké de soureïn éi kalon er Merhed un donjér vrasan doh en estrén hag er gizieu a véz-vro hag éi kalon er bautred en ivoul herrusan de bélat pep argaden doh er vro ha doh ou gouen.

En Esans burhudus-zé éi oé er Spered keltiek. Groeit get ur meskaj a Furnéz, a Ouiziegeh hag a bep Madeleh, ean é, e laka er Gelted de ziforhein en treu kaer keijet tro ha tro dehé get en treu aral hamb kement a dalvoudegeh ha de choéjein éi pep tra er Vraüité.

Er Furnéz e oé bras éi mesk hun tadeu rak er Spered

keltiek e dro doh en treu speredel menoheu Mab-dén. En Drouized e oé doujet ha cheleuet, en Nevedeu stank ha pinüik, rak ul loden vras ag er gounieu brezél e oé keniget d'en Douéed.

Open, kelennadur en Drouized e oé diazéet ar er huirioné ihuél-men : Divarveléz en Inéan hag er Greden-sé e oé hag e vé Mammen kadarnded er bobleu keltiek. Petra e dalvé d'er brezélour koéhel ar el leur-emgann pen dé guir e gandalhé éi vuhé éi ur Bed aral e oé diskoeit dehon éi kalz guelloh!

En Ouiziegez e oé sellet éi en trézol présiusan ag hun heréz.

Aveit hé goarn d'er Gelted hamb kin, en Drouized en doé kavet mat hun ziovérein ag er helennadur dré skrid. Pep tra e oé disket dré vimoér. Get er giz-sé en Ouiziegez Geltiek e oé lammet get nerh en treu hag er spered neüé doh er rè en doé kollet er Spered keltiek... Guel e oé d'en Drouized kas geté éi ou Bé ou Gouiziegez eit hé lezel de chervijein de oaskerion ou Gouen.

Barbare! emé er Romaned éi ou brasoni hag ou disprizans.

Barbare ne oent ket hun Tadeu, meit tud e oé geté éi don ou halon er garanté-vro ar un dro get er Spered keltiek hag eüé, pautred en Eüéh, éi ou saù dalhmat er gléan éi ou dorn de zihuen ou Frankiz.

ROL

Gorsedd digor Riek (skeuden).	
Deviz get en Damezel de Volz	IX
Avant-propos par le chanoine J. Buléon	XI
Kent-skrid get Taldir	XIII
Hun Hendaden (<i>Guerzen</i>)	1
Beg-er-Vil é Kiberén	2
Derc'hent a Houil	5
Er Venetiz	9
Bag en Inéañneu	12
Sant Herùé	16
En Drouized	21
Sant Efflam	25
Kañnen d'en Hiaul (<i>Guerzen</i>)	32
En Nañned	34
En Intronézed ag er Gren-amzér	37
Er Goulev-dé (<i>Guerzen</i>)	42
En Ankeu	44
Er Perhinded	48
Pardon Santéz Anna Guéned	53
Distro Pardon Sant Geltas	57
Ur Vretonéz ér blé 1870	61

Devéhan dé ur Hriùléh	66
Er Mizieu du	69
Er Hourüenten	73
Kañnen a Garanté (<i>Guerzen</i>)	77
Er Foén	79
Deù zé a Houil	84
Er Gedour skos	89
Er Védereh	93
Er Rè treménet	98
Keltia! (<i>Guerzen</i>)	106
<i>Deviz aveit Gorsedd Lok-maria-kér</i>	108
<i>Deviz aveit Gorsedd en Huelgoat</i>	110

Peur-voulet evid « Armórica »
gant Moullerez Imprimerie de Montsouris, Paris.

